

Kmetijski list

Glasi „Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo“.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina:

celoletno K 50.—
pololetno „ 25.—
Posamezna številka „ 1.—

Kmet, pomagaj si sam,
in svoje stališče v državi
uravnaj si sam!

Inserati:

1 mm inseratnega stolpca stane za:
male oglase K 1.—
uradne razglase „ 1-50
reklame „ 2.—

Uredništvo in upravništvo lista je v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 9 (nasproti dvorca).

Velik govor narodnega poslanca Josipa Drogenika.

V ustavotvorni skupščini je imel poslanec Drogenik velik govor, ki vsled svoje važnosti zasluži, da ga prinesemo v celoti. Drogenikov govor je bil uničujoča obsodba naših klerikalcev in čisto gotovo je, da ga bodo naši klerikalci potvarjali in lažljivo zavijali, da bi mogli kovati potem politični kapital iz njega. Zato je dvakrat potrebno, da prinašamo govor po stenografičnem zapisniku. Težišče Drogenikovega govora je bil njegov neustrašen boj za «kancelparagraf», ki ga je izvel tako sijajno, da je pod vtiskom tega govora «kancelparagraf» zagotovljen. Ker je poslanec Drogenik potrebo «kancelparagrafa» naravnost vzorno utemeljil, zato se čutimo še prav posebno dolžne prinesiti njegov pomemben govor.

Govor se je glasil:

Visoka zbornica! Dovolite besedo tudi slovenskemu kmetu, ki bo morebiti rabil v svojem govoru bolj navadne besede nego učeni ljubljanski doktorji. (Pred Drogenikom je namreč govoril dr. Gosar. Op. ured.)

Visoka zbornica! Prihajam iz tistih krajev, kjer smo bili narodno najbolj tlačeni, kjer smo šli preko velikega narodnega trpljenja. Z odprtimi očmi smo spremljali srbske boje. Veliko navdušenje je vladalo pri nas, ko smo slišali o srbskih zmagah. Srbska zmaga je bila istočasno tudi naša zmaga. (Odobravanje in ploskanje.)

Gospodje! Dovolite mi, da pridem sedaj k stvari, zaradi katere sem prišel na to mesto. Govorim v imenu slovenskega kmetijskega kluba, v imenu tistih kmetov, ki so pod najtežjimi razmerami pripravili do zmagaj voljo naroda, da nočejo klerikalizma in da nočejo frakarstva. (Ploskanje.)

Ker nimamo ustave.

Prijatelj! Gospod predgovornik je rekel, da nam to, kar stoji v § 4. ustavnega načrta našega ustavnega odbora, ne garantira enakosti. Res je! Sedaj pri nas ni enakosti. Toda kdo je temu kriv? Temu je krivo to, ker nimamo ustave. Ako je gospodom toliko na tem, da bomo imeli enake pravice, potem naj pomagajo graditi našo državo. (Ploskanje.)

Iz pravic slede dolžnosti.

Toda, gospodje, mi nimamo samo pravic. Pravice nam nalagajo tudi dolžnosti. (Ploskanje.) Pravo enakost bomo imeli takrat, kadar bo pridrila zavest, da so pravice združene tudi z dolžnostmi.

Ženska volilna pravica.

Čislani gospod predgovornik je rekel, da delamo ženskam krivico, ker ne damo volilne pravice ženskam delu našega naroda. Gospodje, reči moram, da to ni res. Ženske do sedaj niso zahtevale volilne pravice. (Burni ugovori pri poslancih «Jugoslovanskega kluba».) Gospodje, poslušajte me! Vi niste videli zbere, na katerih je bilo zbrana na tisoče kmetijskega naroda in na katerih so kmetje in poštene kmetijske žene rekle: «Ni treba ženske volilne pravice. Nam je treba dobrega državnega gospodarstva.» Na več krajih so mi rekle ženske: «Za žensko volilno pravico prideta tudi razporka in prepri v družino.» (Ugovori pri poslancih «Jugoslovanskega kluba».) Medklici in velik nemir. Ženska volilna pravica je v zvezi z razveljavitvijo zakona. Prosim Vas, gospodje, Vi veste, kako delajo razne stranke, kako ščuvajo moža proti ženi. Največ edinstva je treba baš nam kmetom, med kmetijskim možem in kmetisko ženo. (Medklici: «Vi se bojite ženske volilne pravice!») Mi se ženske volilne pravice ne bojimo. (Ugovori pri poslancih «Jugoslovanskega kluba».) Jaz se čudim, da se naši katoliški «popi» toliko brigajo za žensko volilno pravico, ko so vendar resignirali na ženske, ker so prisegli celibat. Srbske ženske, hrvatske ženske in slovenske ženske so naše ženske, ne pa katoliških duhovnikov. (Veliko ogorčenje pri poslancih «Jugoslovanskega kluba».) Klici: «Mi nismo popi! Nikar ne žalite! Gospod predsednik, pokličite govornika zaradi neparlamentarnih izrazov k redni!» Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): «Molim gospode poslance, da se umirijo. Gospodine govornice, molim Vas, da ne izpustite teke izraze, da ne izpustite!» Jaz nisem nikogar žalil. Beseda «pop» se tukaj splošno rabi. Jaz sem hotel samo kon-

statirati, da naše ženske ne zahtevajo volilne pravice.

Za obstoj našega kmeta.

Dovolite mi, gospodje, da preidem preko tega in pričnem govoriti o drugih naših zahtevah. Mi kmetje zahtevamo eksistenčno pravo za našega kmeta, ki ga danes še nimamo. Zelo moram obžalovati, da tega ni v ustavi. Kmetu je treba zaščititi njegovo zasebno last in mu zagotoviti, da se finančno ne more ugonobiti. Rad priznam, da je pri sedanjih vladi mnogo dobre volje. Toda jaz bi želel, da bi se to videlo tudi v ustavi.

Kaka naj bo prava kazen.

Gospodje! Ustaviti se hočem še pri 9. točki, kjer se govori o kazni. Gospod predgovornik je rekel, naj se smrtna kazen ukini. Jaz pa pravim drugače. Izruvati hočem plevelj iz človeške družbe. Ako je človek izgubil svoje človečanstvo ter mori, ropa in počenja stvari, ki niso vredne človeka, tudi ni vreden, da živi. (Medklici: «On čita govora. Gospod predsednik, opozorite govornika, da je branje govorov prepovedano.» Predsednik dr. Ivan Ribar: «Jaz konstatiram, da govornik ne čita.») Zahtevamo še nekaj drugega, namreč, da bodi kazen za hudodelstva, za ubojstvo in za druge težke zločine trdo delo. S tem, če zapremo hudodelca za 20 let ali za vse življenje, še nismo storili človeški družbi ničesar dobrega. Gospoda moja! Hudodelen se da do tovariše v ječo še drugi ljudje, da tudi te okuži. Justična uprava bi bolje storila, če bi iz hudodelca napravila bolj-šega človeka, če bi ga navadila na boljše življenje, če bi ga navadila na delo. Za kolikor bi se hudodelce poboljšali, za toliko naj bi se mu kazen zmanjšala. Naše geslo naj bo korektura, ne pa uničevanje.

«Kancelparagraf».

Gospodje! Sedaj moram preiti k odstavku, o katerem je govoril tudi moj spoštovani gospod predgovornik. Prosim vse gospode, da ne poslušajo tako mirno, kakor sem poslušal jaz nje. Zadolvoljen bom, če bo med mojim govorom samo toliko medklicev, kolikor

jih je bilo med govorom mojega predgovornika. Najprej konstatiram, da je «kancelparagraf» državi potreben.

(Velikansko ogorčenje in medklici pri poslancih «Jugoslovanskega kluba».) Ploskanje v središču. «Kancelparagraf» je potreben državi v zaščito pred katoliškimi duhovniki. (Velik nemir in ugovori.) Povedal vam bom takoj, zakaj je «kancelparagraf» državna potreba. Zato, ker zlorablja pri nas klerikalizem cerkev za hujskanje proti državi avtoriteti, ker izrablja klerikalizem sveto cerkev za politično agitacijo in kot politično tribuno. (Ugovori na desnici. Ploskanje v središču.) Naj navedem samo nekatere konkretne primere. (Nemir se nadaljuje, da ni mogoče slišati govornika. Medklici in ugovori poslanca dr. Šimraka, kateremu ugovarja poslanec Grujič. Splošen nemir in prepri med posameznimi poslanci desnice in središča. Predsednik dr. Ivan Ribar (zvoni): «Gospod poslanec Grujič, če se ne umirite, bom stavil predlog, da se kaznujete. Gospodin poslanec Šimrak, prosim Vas, da se umirite. Drugače bom prisiljen staviti predlog, da se Vas kaznuje.»)

Dokazi.

Dovolite, gospodje, da navedem iz velike množice samo nekaj konkretnih primerov. Pred par tedni sem bil na shodu v šentjernejški župniji v konjškem okraju. Moja navada je, da obiščem vsako nedeljo sveto cerkev. (Poslanec Blaško Rajič: «Živio!») Obiskal sem jo tudi to nedeljo. Poslušajte, kaj se mi je dogodilo v tem kraju!

Naše pristaše zasmejujejo s prižnice.

Na predvečer, ko sem tja prišel, sem bil gost pri nekem somišljeniku kmetu, kjer se je zvečer opravljala večerna molitev. In ta kmet je bil javno imenovan s prižnice, ker je član «Samostojne kmetijske stranke». Bil je javno zasmevan. (Nemir in medklici. Prepri med desnico in središčem. Predsednik dr. Ivan Ribar zvoni.)

«Kancelparagraf» zahteva ljudstvo.

Naši kmetje so me prosili, naj storimo tu v Beogradu nekaj, da se ne bo cerkev izpreminjala v roparsko jamo, kakor se to godi v omenjeni župniji.

Tako me je prosil kmet, pri katerem sem prenočeval. Jaz sem mu odgovoril, da to ni mogoče, da bi bil njih gospod župnik tako rjovel in da bi bil rabil take izraze na prižnici, kakršne mi je navedel moj gostitelj. Toda na mojo žalost sem se moral drug dan prepričati, da so bile pritožbe čez gospoda župnika popolnoma upravičene.

Kako hujskajo.

Dočim je pet minut lepo govoril cerkven govor, je krenil kmalu na politično pot in dejal med drugim to-le: «Dr. Vošnjak je nastavl katoliški cerkvi nož na srce, ko je govoril v skupščini.» Nadalje je rekel: «Podpredsednik konstituante, poslanec Urek, je laž-nivec.» Prosim Vas, podpredsednika te visoke zbornice je javno imenoval laž-nivca. (Medklici: «Pa naj toži!») Tožba se je že vložila. Dalje je rekel: «Vsi poslanci Samostojne kmetijske stranke so lopovi in lažnivci ter niso vredni drugega, nego da jih spodite.» (Klici: «Kdo je bil to?») To je bil župnik Peter Pavlič. (Klici: «Šram ga bilo!»)

Gospodje! Tako nahujskano maso je pripeljal potem župnik na moj shod in hotel, da bi bili kmetje rabil si. Toda kmetje so videli pred seboj kmeta in so rekli: «Nočemo rabiti sile.» Imel sem lepo zborovanje.

Klerikalci so srbotobi.

Ta župnik je rekel v omenjeni cerkveni propevdi tudi to-le: «Vi morate biti za Slovensko ljudsko stranko» zato, ker mi hočemo stran od Srbije. Samostojna kmetijska stranka Vas hoče spraviti pod srbski klopnak.» (Veliko ogorčenje v središču. Ugovori na desnici. Klici: «Koliko je delal dr. Korošec med vojsko za narodno edinstvo!» Poslanec Škulj: «Vi ste bili takrat nemškutar in ronegat.») Gospodje, jaz nisem imenoval g. dr. Korošca, marveč onega, ki je to zagrešil.

Dalje je rekel dotični župnik med pridigo: «V terek so občinske volitve. Zato glejte, koga boste volili! Ali boste volili Samostojno kmetijsko stranko, ki Vas hoče spraviti pod srbsko kapo, ali pa hočete voliti Slovensko ljudsko stranko, ki hoče avtonomijo.» (Ogorčenje v središču.) Sedaj veste, go-

Jugoslovanskemu kmetu.

(Napisal cand. ing. agr. Ciril Jeglič.)

II.

Končni cilj slednjemu gospodarstvu je dobiček, a tej svrhi služi proizvodnja. Temeljna naloga kmetijskega gospodarja je proizvodnja kulturnih rastlin, ki so neposredno uporabne za človeško hrano in razne potrebe ali ki se s pomočjo živinoreje, gospodarskih obrti in industrije pretvarjajo v dragocnejše produkte.

Vsak proizvajalec — kmet — mora svoj posel temeljito poznati, ako hoče ohraniti ali celo stopnjevati njegovo dobičkanost (rentabiliteto). In dokler se naš kmet vsaj v glavnem ne pouči o vseh naravnih silah in čini-teljih, ki so bistvo poljedelake proizvodnje, dotlej je njegov napredek nemogoč. Kako naj gospodarji kmet pri-rodni, ki je ne pozna? Kako naj izterja visoke procente — obresti — za svoj kapital in trud, vložen v zemljo, ki ga lahko nepričakovano ukani?

Rastline vrše v narodi nalogo, ki je važna in pomembna za obstanek vsoljnega življenja na zemlji. One pretvarjajo s pomočjo solnčnih žarkov anorganske (mrtve) sestavine tal in zraka v organski spoj, prikladen za življenje žive rastline, ter vežejo vanj energijo, moč solnčne svetlobe. Skozi

nešteta koreninska vlakna vsesavajo rastline iz zemlje rudno vodo, skozi mrežo razpok na listu sprejemajo vase ogljikov dvokis. Voda in ogljikov dvo-kis se sestane v celicah zelenega lista. In slednja teh celic predstavlja tisto čudovito delavnico, kjer pod vpi-vom solnčne svetlobe prvina magnezij razbija ogljikov dvokis na sestavne elemente; tako ocepeljeni del ogljika se spaja z elementi vode v sladkor in škrob (asimilacija), a škrob se potem presnavlja in veže s še drugimi prvina-mi v praznolike spoje, ki sestavljajo telo rastline.

Rekel boš: pa kaj me briga vse to? Ali to briga vsakega, kdor hoče, da mu polje čim več rodi. V Belgiji rodi polje povprečno 13 stotov pšenice po oralu, pri nas samo 6 stotov. Nemci dobivajo z 1 orala še enkrat večjo žetev, nego so jo dobivali pred 20 leti; a pri nas se napredek komaj opaža. Skrbeti torej moramo, da tudi mi povišamo proizvodnjo. V to svrhu treba zemljo bolj obdelovati, porabljati do-bro in čisto semenje, bolje gnojiti itd. Naloga vsakega gospodarja je, da s čim manjšimi stroški doseže čim naj-večji pridelek. In pri nas se bo najbolj očitno zvišala produkcija — množi-na pridelkov — in njen dobiček, kakor hitro začne naš kmet dosledno in raz-umno gnojiti.

Videli smo, da rastline ravno tako kakor človek in žival potrebujejo hrano. Kjer te rastlinske hrane primanjkuje, tam jo moramo z gnojem dova-žati. In ti, razumni gospodar, moraš točno vedeti: katere so najvažnejše vrste rastlinske hrane, koliko hranil-nih snovi je v različnih gnojilih, katere hranilne snovi so neobhodno potrebne; vedeti moraš dalje, da varkavajo rast-line od posameznih vrst hrane razne množine, da se različne rastline i raz-lično hranijo; da neke vrste rastlin za-htevajo pridodavanje fosforne, druge kalijeve, tretje vavnene hrane itd. Zito n. pr. potrebuje največ fosforne kisline, okopavine (repa, krompir) več kalija, detelje zopet so najhvalejnejše za vapo. Posamezne vrste rastlinske hrane pokažejo tudi svoje posebno delovanje; dušik deluje na bujen razvoj listov in celotne rastline, fosfor deluje posebno na razvoj semena itd. Vedeti moraš tu-di, zakaj in kdaj moramo poleg hlev-skega gnoja pridodavati zemlji umetna gnojila; poznati moraš njih postotno vrednost, topljivost gnojil, njih ceno in dobičkanost. Znati moraš, katere vrste hrane zemlji primanjkuje, koliko hrane si izvozil iz zemlje in koliko je tla zopet vračaš.

Naj navedem nekoliko primerov:

Poljski pridelki, ki se z njimi hranijo ljudje in živali, ostavljajo del rudne

hrane v telesu človeka in živali. Umevno, da se že s tem slabi plodov-itost zemlje, in to v še večji meri, ker se goveda, svinje, živalski pro-dukti itd. v veliki meri izvažajo v inozemstvo.

Pred kratkim smo brali poročilo o izvozu iz naše države v letu 1920. Poleg izvoza gozdnih produktov (30 odstotkov vrednosti celokupnega izvoza) zavzema največjo vrednost izvoz poljedelskih produktov. Izvozili smo iz Jugoslavije n. pr. žita (ne všteti koru-za) okoli 500 tisoč stotov (= 5000 vagonov). Kaj znači to? Da smo na vsako tona pšenice izvozili 5-2 kg ka-lija in 8 kg fosfora. Da smo torej v tem žitu izvozili čez 50 vagonov dra-gocenega kalija in fosfora, izrkanega iz naše domače jugoslovanske zemlje.

Vzemimo še en primer: Sladkorna pesa izvleče iz onega orala tla 40 kg dušika, 75 kg kalija in 15 kg fosforne kisline, a vse te hranilne snovi se vra-čajo nazaj v domačo zemljo. Izvažajo se iz gospodarstva samo sladkor, ki ga je proizvedlo listno zelenilo sladkorne pese iz ogljikovega dvokisa v zraku in vode. — Slišno opažamo tudi pri fabricaciji špirta, škroba itd. in baš v tem leži velika korist gospodarske industrije. Zato tudi napredne države tako radi izvažajo v tuje dežele sladkor in špirt: s temi pridelki se ne iz-

važajo hranilne snovi in gnojna moč domače zemlje, kakor se to godi pri izvozu žita, mesa in mlečnih proizvo-dov. Nočem v tem spisu obširneje razlagati še mnogih reči, ki jih mora vedeti napreden kmet-poljedelec. Le eno bi rad poudaril: Jugo-slovanski kmet, odpri oči! Tvoja njiva, tvoje polje naj ti leži pri srcu in ti naj bo drago kakor tvoja žena, mati tvojih otrok! V tvoji domači gru-di je zakopana sreča, ki čisto zanjo ne veš: išči jo, koplji do nje, daj ji hrane in solnce, da ti skoro vznikne! Ojačaj s strokovno izobrazbo svojo delovno voljo in sposobnost, ki ti naj oplodita zemljo, da ne boš nikoli več vzdihoval! Kadar boš poznal zemljo, ki jo obdeluješ in ki ni mrtva, nego polna nevidljivih živih bitij, nasičena z bogastvom skritih sil in zakladov, kadar boš vedel in znal gledati, kako se hranijo, rastejo in dišejo rastline na tvojem polju, tedaj boš vse drugače vzljubil, negoval in krepil to svojo domačo grudo. In zemlja ti bo vse bolj radodarno in hvaležno odplače-vala tvojo skrb, ki jo vlagas vanjo: dajala ti bo zadovoljstvo, dala ti bo bogastvo. Ti pa boš vedno bolj na svoji zemlji svoj gospod.

spodje srbski in hrvaški poslanci, kaj pomeni avtonomija. (Ugovori. Velik nemir.)

Nočem se dolgo zadrževati pri tem primeru, ker imam še več drugih primerov na razpolago. Hočem vam navesti še kakšne tri primere, kako postopa pri nas duhovščina. Bodite tako ljubizni in me poslušajte!

Bilo je eno ali dve nedelji poprej. Bil sem v visokih gorah: v St. Rupertu in v St. Lenartu nad Laškim. Videli boste, s kakimi sredstvi delajo ti visokogostinstvi gospodje, ki pravijo, da so vse jugoslovanstvo v veliko žlico pojedli. Tam je prišel k meni moj zaupnik, predsednik naše krajevne organizacije, in mi rekel: «Gospod tovariš poslanec, za Te imam pripravljeno mesto v svoji hiši; spal boš pri nas na stani, jutri zjutraj pa greva zgodaj tja.»

Njih »krščanska usmiljenost«

Šel sem namenoma prej, da sem prisostvoval tudi sveti maši. Iz previdnosti sem pa rekel svojemu gostitelju: «Brat, pojdi tja vprašat onega kmeta, ali smemo v njegovi hiši zborovati.» Odsel je tja in dobil ženo dotičnega posestnika, kajti mož je bil na smrtni postelji. Sedaj pa pazno poslušajte, gospodje! Mož te žene je bil, kakor rečeno, na smrtni postelji. Žena ga je šla vprašat, ali sme v hiši zborovati »Samostojna kmetijska stranka«. Vrnila se je s tem-le odgovorom: «Moj mož je na smrt bolan. Zupnik je bil tako ljubezljiv in je poslal v Celje po patra kapucina. Pater kapucin je prišel, da podeli bolniku zadnjo tolažbo. Temu patru je moral moj mož na smrtni postelji obljubiti, da ne bo dal svoje hiše na razpolago za zborovanje. Samostojne kmetijske stranke.» (Klici: «Sramota!») Srce mi krvavi, gospodje, da vam moram pripovedovati take stvari. Toda potrebno je, da vidite, kako res potrebno je zaščititi našo sveto vero. (Ugovori in medklici. Ploskanje v središču.)

Ker nismo mogli zborovati v omenjeni hiši, smo zborovali pod milim nebom pred cerkvijo. To sodelo je naše, ker so kmetje volili z dvotretjinsko večino našo stranko. Kmetje so zahtevali, da se mora zborovanje vršiti in rekli: «Čemu smo pa smeli voliti kmetijske poslance, zakaj bi jih sedaj ne smeli poslušati?» Pa je prišel g. župnik in dejal, da tu ni mesto za zborovanje in da moramo oditi. Jaz bi bil šel, pa mi tega niso dovolili kmetje. Zato smo ostali in zborovali.

In kaj je storil g. župnik? Ko je videl, da se me ne otrese, je šel v zvonik in zvonil pol ure. Mi nismo vedeli, zakaj se zvonil. Rabil je zvon, ki kliče k molitvi, ki toži za rajnimi, ki spremlja človeka iz tega sveta, rabil je ta lep zvon za politične strankarske namene.

Drug primer! Nočem Vas dolgočasiti, gospodje, toda smatram za potrebno, Vas opozoriti na nekatere podobne dogodke. Dogodek, ki ga vam hočem sedaj povedati, se je pripetil v moji lepi vasi St. Juriju ob južni Železnici, v lepem narodnem selu, kjer so se vršili tudi narodni boji. V teh bojih sem bil jaz vedno v vrstah narodnih borilcev. Nikdo ne more reči, da je res tisto, kar mi je očital poprej oni-le »pops«. To je laž. (Poslanec Karel Škulj: «Jaz nisem pop, jaz sem duhovnik!» Velik nemir. Ugovori in medklici. Predsednik dr. Ivan Ribar: «Gospod poslanec, ne izvajate! Če prej sem Vas poklical zaradi tega izraza k redu!») Prosim, jaz sem upravičen rabiti ta izraz, ker je tukaj popularen, splošno v navadi in vsakemu razumljiv. Ta izraz tukaj sploh ni žaljiv. Rabil ga je že marsikdo brez ukora. Toda, gospod predsednik, poslanec Škulj je meni poprej zaklical, da sem jaz nemškiutar in renegat. Jaz se čutim užaljenega in prosim gospoda predsednika, da pokara tudi gospoda Škulja, kajti jaz sem bil naroden od prve zavesti do danes in bil sem vedno v boju za narodno edinstvo.

Cerkvene pogrebe odrekajo.

Gospodje! Ne dajmo se motiti! Hočem vam povedati samo še dva primera. Prvi primer je iz mojega sela. Meni je umrlo prvorojeno dete. Vi veste, kaka boleost je to za tistega, kdor živi v srečnem zakonu.

Prosil sem, da bi mi duhovnik otroka pokopal, da bi ga spremil na pokopališče. Naš častiti gospod župnik je to dovolil. Imeli smo pa v naši vasi mladega, svojega poklicna nevrednega duhovnika. Ta gospod duhovnik je, čeprav je imel od svojega častitega gospoda župnika nalogo, iti in pokopati mojega otroka, šel raje v gostilno, se postavil pred sveti križ in rekel: «Bog mi je priča, jaz ne pokopljem Drogenikovega otroka!» (Ogorčeni vzkiči v središču. Ugovori in velik nemir. Predsednik zvonil: «Molim Vas, gospodo, da se umirite!») Če se dogajajo take stvari, ali morete potem še trditi, da »kancelparagraf« ni potreben?

Zloraba prižnice.

Malo pred občinskimi volitvami je prišel v našo župnijo neki kapucin iz Celja. Ta gospod kapucin — tu imenujete redovnike »kaludjere«, da boste gospodje Srbi vedeli, kaj je kapucin — je rekel med pridigo z visokim poudarkom: «Srce me boli, da vam moram izporečiti slabo vest». In nadaljeval je z visokim glasom: »Izobčiti moram iz cerkvene družbe tretjega reda tega in tega«. Nočem izgubljam mnogo besedi. Vprašam samo: ali je tako postopanje v prid državi in katoliški cerkvi? To je proti državi in proti od nas ljubljani katoliški cerkvi.

Da zaščitimo gotovost in trdnost, da zaščitimo dobro državno vzgojo v naši državi, da zaščitimo svetost svete cerkve, zato hočem glasovati za »kancelparagraf«. (Velik nemir in medklici. Predsednik zvonil.)

Višji so vsega krivi.

Gospodje! Jasno je kot beli dan, da zlorabljajo gotovi duhovniki sveto cerkev v politične namene. Delal bi duhovščini veliko krivico, če bi trdil, da delajo vsi tako. Po veliki večini zlorabljajo cerkev v politične namene, ker je tak diktat od zgoraj. To hočem dokazati z malim primerom, ki se je pripetil ob volitvah v konstituanto. Prišel sem v Smarje, kjer je bil vrlo spoštovani gospod kaplan, brat poslanca dr. J. Hohnjeca. Ta gospod kaplan ni hotel govoriti v cerkvi o politiki. Toda prišel je pritisk in je moral. (Ugovori.) Le počakajte, vam bom to takoj dokazal. Kmetje so ga imeli zelo radi. Kajti če je prišel kmet v cerkev, je slišal tam sveto pismo in se je v svoji duši pomiril. A naenkrat je začel omenjeni gospod kaplan na prižnici politizirati. Kmetje so ga obkolili in mu rekli: «Gospod kaplan, doslej ste bili tako miroljubni in tako dobri, da je bil res užitek biti pri Vaši pridigi. Sedaj ste pa začeli delati drugače.» Duhovnik se je zjokal in rekel: «Jaz moram, na višji pritisk!»

Zloraba spovedi.

Gospodje! Zgodilo se je še nekaj, kar vam moram povedati. Soproga mojega vrlo spoštovanega druga in podpredsednika te visoke zbornice, gosp. Ureka, je šla k spovedi, in sicer k menihu v Brežice. Ta menih ji je rekel: «Ti ne smeš imeti »Kmetijskega lista« in moraš prisiliti svojega moža, da bo pustil kmetijsko stranko.» To je rekel, ker ni vedel, s kom ima opraviti. Če bi bil vedel, da ima pred seboj ženo narodnega poslanca, ženo narodnega borca, bi bil pač zelo v zadregi.

Zloraba sv. obhajila.

Gospodje, povedati vam moram še en primer, ki se je dogodil v St. Petru v Savinski dolini. Tam je župnik g. dr. Jančič. Bilo je pri obhajanju v cerkvi. Hči našega vrliga somišljenika, zelo spoštovanega kmeta, je bila pri spovedi, kjer je dobila sveto odzvevo. Drugi dan zarana je šla k obhajilni mizi. Pri obhajanju pa je omenjeni g. župnik to devojko ostentativno preskočil in jo tako osramotil pred vsem ljudstvom. Prosim, ali ni to javno sramotenje, ali ni to zloraba svetega zakramenta v politične namene? (Velikanski nemir. Medklici. Prepričani poslanci središča in desnice.) Gospodje, zdi se mi, da o tej stvari ni treba izgubljam besed. Jaz prepričam samo Vaši modri sodbi, ali je to za državo in cerkev dobro ali ne. Meni se zdi, da ni dobro ne za državo in ne za cerkev.

Gospodje! Mislim, da je cerkev hiša božja in kot taka last naroda ter da je duhovnik služabnik naroda in cerkve. Ni pa cerkev last duhovnikova ter ne sme biti in tudi ne bo. Toda dandanes hočejo narediti gotovi krogi cerkev za deklorativno duhovščino.

Gospodje! Prehajam sedaj k 13. točki ustavnega načrta, ki govori

o svobodi tiska.

Tudi ta svoboda mora imeti svoje meje. Če svoboda ni omejena, je anarhija. Toda mi anarhije nočemo. Ne samo svoboda tiska, ampak vsaka državljanska svoboda mora biti omejena, da se bo gibala v sloveskih mejah. Ne pojmem svobode tako kakor Radić, ki pravi, da negira vse državne institucije in ki misli, da bodo komu pečeni golobe leteli v grlo. Svoboda nalaga dolžnosti in teh dolžnosti se moramo tudi zavedati. (Ploskanje.)

K temu paragrafu moram pripomniti še nekaj. Po mojem mnenju je zelo slabo ter diskreditira parlamentarizem, in najvišje pravo, ki ga ima poslanec, namreč imunitetno pravo, ako dajejo poslanci svoje ime za to, da se pod zaščito njih imunitete potem tiska poštenim ljudem čast krade. Zato bi jaz zahteval, naj se določi, da poslanci ne morejo biti odgovorni uredniki. Gospodje, da bi Vi videli slovenski tisk! Tisk bi moral stati na visoki moralni stopnji, moral bi narod moralno vzgajati. Toda ko berete naše liste, vam mora srce pokati, če vidite, kako je naš

narod moralno upropaščen po tej-le stranki. (Pokaže na poslance »Jugoslovankega kluba«.) Prosim Vas, čitajte njih stvari in se zanje zanimajte! Kajti z ozirom na to, kakor oni delajo, je čisto prav, da se take stvari zabranijo. Pod poslanskim ponosom in dostojanstvom je, če se zlorablja največja pravica, pravo imunitete, v to, da se krade potem tiska ugled in spoštovanje poštenim ljudem.

Gospodje! Hvaležni moramo biti, da je v ustavi določeno, da je pouk brezplačen.

To je dobro. Tega do sedaj nismo imeli. Smatram za svojo dolžnost, da izrazim zbornici zahvalo za to, ker mi nočemo imeti neumnih ljudi, ampak izobražene. Morebiti so stranke med nami, ki se boje izobraženega naroda. (Zivahni ugovori pri poslancih »Jugoslovankega kluba«. — Oglasili so se! Op. ured.) Toda mi nočemo analfabetov, ki se žalibog dandanes še nahajajo med nami.

Moj spoštovani gospod predgovornik je poprej točil solze zaradi privatnih šol. Jaz sem prepričan, da država ne bo nikdar preprečevala šol, ki bodo v dobrobit države. Njena dolžnost pa je prepovedati šole, v katerih bi se gojil protidržavni duh. (Ploskanje v središču. Klici na desnici: «To se v naših privatnih šolah še ni nikdar dogajalo.»)

Gospodje! Naj izpregovorim še nekaj besedi

o šolati za narodne manjšine!

Imamo resnične narodne manjšine, imamo pa tudi takozvane namišljene narodne manjšine. Zlasti mi Slovenci smo v tem oziru na žalostnem. (Klici: »I u Banatu je tako!«) Nočem govoriti o Banatu, povedati hočem samo, kako je pri nas. Mi imamo ljudi, ki pravijo, da so Nemci, toda njih matere niso znale niti besedice nemško. To niso narodne manjšine, marveč odtujenci. Vzgoja je bila kriva, da so se nam odtujili. Naša država naj poda takim ljudem roko, da jih bo vodila v narodnem oziru. Rojenemu Nemcu vsa čast! Takemu le dajte manjšinsko šolo! Ravno tako vsa čast tistemu, ki je rojen Madžar, ki je rojen Bolgar! Tudi tema dvema dajte manjšinsko šolo! Kdor pa je renegat, tistemu je ne dajte! (Odobranje.)

Gospodje! Člen 19. govori

o državni upravi.

Jaz imam samo to željo, da bi bila naša državna uprava zdrava. Zdrava pa bo takrat, kadar bo vsak uradnik na svojem mestu in kvalificiran po svoji uporabnosti in ne po strankarski pripadnosti. Gospodje! Mi smo z veliko žalostjo opazovali prakso, ki se je posluževal pri nas v dobi neomejene vlade dr. Brejca, tisti dr. Brejca, ki se je tako krasno obnašal v Narodnem Veču glede vprašanja našega silnega junaka Aleksandra. O tem nočem govoriti podrobneje, saj sami veste, kako je bilo. Mi smo si takrat dobro zapomnili, kako so se mesta oddajala in kako so se uradniki prestavljali. Gledalo se ni na kvalifikacijo in sposobnost, ampak samo na strankarsko pripadnost. To ne sme biti, ker je v škodo naši ožji domovini in vsej naši lepi prostorni državi. (Odobranje.)

Za ustavo.

Gospodje! Iz vseh teh razlogov in ker vidimo, da je ta ustavni načrt v resnici zmožen ustvariti tisto, za čimer je stremilo naše srce že desetletja, da se namreč ustanovi edinstvena in močna jugoslovankega država, hočem glasovati za predloženi ustavni načrt. Prosil bom Boga, da bodo prišli tisti lepi časi, ko bomo rekli: jaz sem Slovenec, jaz sem Srb, jaz sem Hrvat, jaz sem brat Srbu, jaz sem brat Hrvat, a obadva in vsi trije smo sinovi ene majke. (Odobranje in ploskanje. Govorniku čestitajo.)

„Kancelparagraf“ in klerikalna podivjanost.

V Beogradu, dne 26. maja 1921.

Sinoči je ustavo tvorna skupščina sprejela z ogromno, nad dvotretjinsko večino, takozvani »kancelparagraf«, ki ni drugega, kakor postavno določilo, da se vera ne sme zlorabljati v strankarske svrhe. To je nekaj tako poštenega, samoobsebi umljivega in baš za katoliško cerkev naravnost koristnega, da se mora vsak človek vprašati, zakaj se naši klerikalci te ustavne določbe tako zelo boje, ko je vendar v interesu cerkve, da se je ne vlačijo v strankarske borbe. In zopet: če je res, kar so izjavljali vsi klerikalni govorniki, da katoliška duhovščina nikdar ne zlorablja cerkve v strankarske namene, čemu potem tak strah pred »kancelparagrafom«? Kar v tla so se ozira-

li klerikalni govorniki, ko jih je radikalcevo Žarko Miladinović v svojem govoru vprašal, zakaj se »kancelparagrafa« tako zelo boje, če nikdar tozadevno ne greše. Rekel je: »Peta božja zapoved se glasi: Ne ubijaj! Ali jaz se nisem še nikdar vznemirjal, da je prepovedano ubijati, ker sploh ne mislim ubijati. So pa ljudje, za katere je ta zapoved potrebna, in zategadelj je prav, da obstoji. Prav isto je s »kancelparagrafom«. Pobožnemu, vernemu duhovniku, ki živi le svojemu poklicu in služi samo Bogu, tako določilo ne more biti v izpodrtiko. Kdor pa bo grešil, tega naj le kaznuje zakon.«

Seveda so na take in enake argumente klerikalci molčali. Njih govorniki so doživljali velike blamaže in pomilovalne posmehe. V boj pa so poslali malega Gostinčarčka, ki ne sme na govornico, ker bi se v tem primeru ne videlo niti njegove plešice. In da stvar blamirajo do kosti, je govoril župnik Klek, kateri je čital v latinščini neka rimska navodila. Čital v pevajočem tonu, in držal pri tem roke v predpisanih kretnjah. Prav tako kakor pri maši. Poslanci se niso mogli dovolj nasmehati in večina je pričela klicati: Amen! — Klerikalcem se je morala ta latinščina v Beogradu zdeti vrlo učena in zanimiva in čutili so celo potrebo izzivanja. Prvi je pričel dični Simrak, ta znana klerikalna vijolica iz Zumberka. Pri ministru tovarišu Puclju jo je pošteno skupil. Spozabil pa se je celo dr. Korošec, kateri skuša biti sicer osebno dostojen. Hotel je osmešiti tovariša Kušarja in mu je zategadelj zaklical: »No, gospod poslanec Kušar, ali kaj razumete?« Prijatelj Jaka pa se je urno okrenil in odgovoril: »Jaz ne in mi kot kmetu tudi ni potreba, saj je dovolj, da razume Brodar, ki sedi poleg Vas.« Po zbornici je nastal splošen smeh in celo Korošec se je očitno sramoval svojega neumestnega napada. Nesrečnemu prizadevanju v govorniški nesposobnosti se je škodoželjno smejal celo dr. Gosar, vsi ostali klerikalci pa so med govori svojih klerikalnih tovarišev čitali novine, odnosno nekateri starejši dremali.

Proti »kancelparagrafu« je glasoval dr. Korun, vsi drugi socialni demokrati pa so jo odkurili iz dvorane. To si je treba zapomniti.

Ker naši klerikalci ne uživajo nobenega ugleda več in ker so ob vso moč in ves kredit, zato pa se njih tintomazi v potu svojega obraza trudijo, to popraviti z lažmi, romančki ter krvavimi storijami. »Slovenec«, »Straža«, »Slovenski gospodar«, »Domoljub« i. dr. pišejo namreč o silnih uspehih klerikalcev, o duhovnih lastnostih svojih poslancev, o čudodelnih zmoglostih svojih politikov, v dejanju pa se drže kakor kup nesreče in ne vedo, kako bi si pomagali iz grozne zagate, v katero so zašli. Eno pa je gotovo: Z blatenjem SKS. in naših poslancev ter z izmišljanjem pripovedk ne bodo rešili ugleda, katerega so s svojo nesrečno taktiko zaigrali. Zato naj le nadaljuje: Ela, hop! in bedasti Avgust, le na plan!

Za naše vojake.

Naš poslanec tovariš J. Drogenik je stavil na g. ministra za vojno in mornarico to-le vprašanje:

Kmetovalci trpe vsled velikega pomanjkanja delovnih moči, osobito sedaj, ko se bližajo košnja, žetev in mlatav. To so sama težka opravila, ki jih morejo opravljati samo zdravi moški. Po vaseh je veliko pomanjkanje kmetiških delavcev, ker beži vse v industrijska podjetja in ker služijo najboljši kmetiški sinovi v vojski.

Dovoljujem si zato zaprositi g. ministra za vojno in mornarico, da blagovoli dovoliti kmetiškim sinovom enomesečni dopust, da se izvrše nujna in težka kmetiška dela, ter ga vprašati:

- 1.) Ali je voljan izdati tako naredbo?
- 2.) Na kak način bo dovolil tozadevne dopuste?

Prosim za pismen odgovor. V Beogradu, dne 20. maja 1921.

Josip Drogenik s. r., narodni poslanec, predsednik »Kluba Samostalnih Seljaka«.

Isti poslanec je stavil dalje na g. ministra za vojno in mornarico še nastopno važno vprašanje:

Člen zakona o ustrojstvu vojske, ki govori o oprostitvi vojaške dolžnosti sinov edincev in hraniteljev, se razlaga po naziranju podpisanega krivično. Zmislil te zakonske določbe je, da se oprošča vojaške službe vojaške obvezance, ki so kmetiški sinovi edinci in hranitelji onih seljakov, ki ne plačujejo preko 20 dinarjev zemljarine. Po razlagi člena v tem zmislu naj bi bili oproščeni vojaške službe sinovi, ki so hranitelji malih in srednjih seljakov. V Sloveniji se pa razlaga ta zakonska določba na ta način, da se pri določitvi davka ne vpošteva samo zemljarina, temveč se vpošteva tudi dohodarina, pridobnina, rentnina in druge davščine.

Ker se predpisuje po sedaj veljavni določili vsakemu najmanjšemu posestniku zemlje dohodarina, so te kmetom namenjene ugodnosti deležni skoro samo nesejalci, dočim morajo sinovi edinci, hranitelji seljakov, služiti proti zmislu zakona v vojski.

Zaradi tega si dovoljujem vprašati g. ministra za vojno in mornarico:

- 1.) Ali mu je to postopanje znano?
- 2.) Če mu je, ali je pripravljen temu takoj odprosti s tem, da izda naredbo, po kateri naj velja glede oprostitve vojaške dolžnosti edincine višina zemljarine brez ozira na druge davščine?

Prosim za pismen odgovor. V Beogradu, dne 20. maja 1921.

Josip Drogenik s. r., narodni poslanec, predsednik »Kluba Samostalnih Seljaka«.

Poziv vsem pristašem SKS. na Stajerskem.

Podpisani poslanci smo si razdelili delokrog svojega poslanskega dela tako-le:

Za gorenjo dravsko dolino, za vse, kar pripada pod mariborski sodni okraj, dalje za vse Slovenske gorice med Muro in Dravo opravlja vse poslanske posle tovariš Ivan Mrmolja.

Tovariš Kirbiš zastopa ptujski, slovenjebistriški in konjiški okraj.

Tovariš Drogenik je poslanec za celjski, vranski in gornjegrajski okraj.

Tovariš Urek pa je poslanec za brežiški, kozjanski, seyniški in laški okraj.

Kjer poslujejo naše organizacije (naša tajništva) redno, tam naj se pošiljajo vsi dopisi potem tajništva, ki presodijo, kaj se lahko reši doma in kaj je treba poslati v Beograd.

Tako v gospodarskih kakor tudi političnih zadevah se more vsakdo obrniti za pomoč na poslanca svojega okraja, kakor je to določeno zgoraj.

V Beogradu si bomo pomagali poslanci medsebojno, odgovoren pa bo poslanec, iz čegar okraja je vloga.

Na poslanca Vošnjaka pa se smejo obračati posamezniki iz vse Stajerske.

Narodni poslanci:
Drogenik, Kirbiš, Mrmolja, Urek, Vošnjak.

Pozivi!

Pozivljem vse naše pristaše in organizacije, da se ravnaajo po sledečih vrsticah:

Kjer le količkaj upliva umazana pisava »Slovenskega gospodarja« ali »Straža«, tam pripravite shod, na katerega povabite tudi kmete, ki so še pristaši »Kmetijske zveze.«

Na teh shodih bom pojasnil vsebino svojega govora v zbornici ter dokazal, da je naše stališče pravilno. Dokazal bom pa tudi bujskarijo klerikalcev, ki je grda in za kmeta pogubonosna.

Besni napadi »Slovenskega gospodarja« z dne 12. maja so posledica mojih shodov v Gornji Radgoni in pri Sv. Trojici, kjer so bili klerikalci uničujoče poraženi.

Če bi imeli ti ljudje količkaj dostojnosti in poštenja v sebi, bi prinesli moj govor v celoti, ne pa, da bi ga samo zlobno in nepošteno zavijali, kakor so to storili.

Ivan Mrmolja s. r., narodni poslanec.

Pomagajte!

Dne 21. maja med 5. in 7. uro popoldne je divjala v vodiški župniji huda nevihta s točo, ki je povzročila velikansko škodo.

Vasi Povodje, Vojsko, Vesca, Golo, Selo, Sinkov turn in Koseze so tako prizadete, da ne bodo imele ne fižola, ne turšiče in ne krme za živino.

Vasi Skaručna, Polje, Utik in Bukovca so le deloma prizadete.

Skode še ni bilo mogoče natančno dognati, znaša pa gotovo najmanj milijon kron.

Pomoč je nujna, ker drugače bodo posamezniki primorani prodati v svojo največjo škodo polovico svoje živine. Manjši posestniki, kajzarji in delavci v prizadetih vaseh pa bodo morali prodati sploh vso živino in s tem sebe gospodarsko čisto uničiti.

Pozivljamo zato vlado, da priskoči težko prizadetim posestnikom takoj na pomoč. Pošlje naj jim krmo in živila in izposluje naj zanje pri osrednji vladi tudi denarno pomoč.

Prosimo tudi naše poslance, da se zavzamejo za nesrečno župnijo in ji pribore državno podporo.

Vse kmetovalce pa prosimo, da podoro svoje težko prizadete tovariše v larovi in jim na ta način pomagajo v veliki nesreči.

Pomagajte tedaj, ker pomoč je res nujno potrebna!

Na delo samostojneži!

(Napisal Ivan Ažman.)

Volitve v konstituanto in občinske zastope so za nami. Slovenski kmet stopa prvič na plan in z zanosom zre v bodočnost. Delo, ki ga je vršil ob gradnji svoje hiše, bo skoraj končano, nato pa metlo v roke in počistiti bo treba vse, kar kvari lepoto hiše.

Naša stranka je postala zato, da pribori najbolj zaničevanemu delavnemu ljudstvu veljavo in pravico. V glavnem je to že doseženo, ker zastopana je tako v osrednji kakor v pokrajinski vladi.

Kar pomni naš kmet, ni imel ministra iz svoje srede. V stari Avstriji nisi nikdar mogel niti govoriti z ministrom, sedaj prideš lahko k njemu, kadar hočeš. Prav isto je s poslanci, poverjeniki in podpredsednikom pokrajinske vlade. Vsi ti funkcionarji so odgovorni nam, ker prisegli so na naš program in izvršiti morajo to, kar jim ljudstvo nalaga. Po reku našega regenta Aleksandra, da on kraljuje in da ljudstvo vlada, je uravnano tudi delo v naši SKS.

Nič več ne poznamo stare krivice, češ Ti, kmet, moli, plačuj in molči, mi, gospoda, bomo pa ukazovali. Sedaj ima tudi slovenski kmet pravico nekaj ukazati.

Zato opozarjam vse krajevne in okrajne odbore, da skličejo sestanke, na katerih se naj pogovore, kaj jim manjka, kdo ovira njih napredek in kaj je treba popraviti, ker vse to se more dandanes storiti.

Posebno opozarjam na to radovljški okraj, da se zedini v naših zahtevah. Odstopi se naj temu okraju nekaj planin in lesa! Planine, ki naj jih oskrbujejo in nadzorujejo planinski nadzorniki, se naj uredi, ker le tako bodo donšale zadovoljivo korist! Če ne dobi gorenjski kmet zadosti planin, tedaj pride vse njegovo gospodarstvo na boben. Živinoreja, mlekarstvo, sirarstvo in les bodo v bodoče naši glavni dohodki, ki bodo pa odvisni od planin. Z žitom nas bo zalagal Banat, in sicer s cenejšim kakor ga bomo mogli mi sami pridelati. Da vse to dosežemo, pa je treba združitev.

In še na nekaj naj opozorim. V našem okraju se nahaja deželna elektrarna, ki je bila zgrajena v korist kmetu, obrtniku in delavcu in ki ni nobeno koristno. Razmere pri tej elektrarni pa so nezdrave. Cene toku se stalno zvišujejo, ne da bi se vprašalo glede njih kaj tistega, čigar last je elektrarna. Centrala je deželna, dežela pa smo mi. V našem ljubljanskem tajništvu delajo gospodične od 8 do 6, tu pa od 8 do 2, do čim mora naše ljudstvo trdo delati do pozne noči. Z ljudstvom so dalje nekateri neprijazni. Vse to se mora izpremeniti! Zahtevamo dalje, naj se nastavlja pri elektrarni le naši državljani, da ne bodo prisiljeni iskati si kruha v tujini. Našega poverjenika za javna dela opozarjamo na vse to in pričakujemo od njega, da napravi red in da pouči ravnatelja, kako se dela za ljudske koristi. Nastopi naj odločno! Lani so švigali po Gorenjski deželni avtomobili celo z ženskami, za ljudstvo pa ni bilo storjenega ničesar.

Da dosežemo tisto, kar nam je potrebno, se moramo lotiti skupnega dela z vso vsmo. Zato kličemo vsem zaupnikom in pristašem: Na delo! Sedaj je čas žetve! Ne spite zatogadelj, in ne zamudite trenutka! Treba nam je resnega prijateljstva in sloge. Če bomo tako delali, potem bo rasla naša moč in skoraj bo postala naša država Jugoslavija tako močna, da bo vse z zavistjo gledalo na njo. In da se to zgodi čim prej, v to nam pomozita Bog in sreča junška!

„Domoljub“ laže.

Da «Domoljub», glasilo «Kmetijske zveze», nesramno laže in potvarja resnico, je že obče znano. Ker mu zaradi tega že nihče ni hotel več verjeti, je prišel v svoji zadnji številki lagati s številkami, misleč, da so njegovi kimovci še vedno tako neumni, da se jih more prevariti s številkami. Ravno z omenjenimi številkami pa je «Domoljub» najbolj dokazal, da res laže. Vsaka laž ima kratke noge, tako tudi «Domoljubova». Evo dokazov za to:

1.) «Domoljub» pravi, da smo mi utajili 1000 klerikalnih odbornikov. Resnica pa je, da smo izrečno poudarili, da še nimamo vseh podatkov in smo zato «utajili», da govorimo z «Domoljubom», i klerikalne i svoje odbornike.

2.) Prav tako je z drugo lažjo «Domoljubovo», češ da smo utajili 1167 vseh odbornikov. Pribijemo še enkrat, da smo pisali dobesedno: «Kolikor je nam pač znano po dosedanjih poročilih, znaša število odbornikov...»

3.) Iz obojega je torej jasno, da je tisti, ki je utajil, «Domoljub» sam, ker je vedoma zamolčal, da naši podatki še ne obsegajo vseh rezultatov občinskih volitev.

4.) «Domoljub» pa je dalje utajil tudi, da je najmanj polovico komunistov in socialnih demokratov volilo klerikalce, ne da bi le-ti postali klerikalci.

Kakor je že pri lažnivih navada, da očitajo vedno drugim tisto, kar sami delajo, očita tudi «Domoljub» nam, da smo zatajili število klerikalnih odbornikov, da ne bi bilo tako zelo vidno, kako potvarja resnico on. Da bi «Domoljubova» laž držala tem bolj, pa je pogruntal še iznajdbo o «neopredeljenih». Pravi namreč, da je od vseh izvoljenih odbornikov 375 neopredeljenih, takih, ki ne pripadajo nobeni stranki.

Oglejmo si torej «Domoljubove» številke in njegovo iznajdbo! V sled pomankanja prostora pa se moramo omejiti le na nekatere primere.

V ljubljanski okolici smo dobili mi 215 odbornikov. «Slovenec» nam jih prizna milostno 203, «Domoljub» pa že samo 177. Da ne bo laž preočitna, pa pravi «Domoljub», da je bilo izvoljenih 177 naših in 38 «neopredeljenih».

Drug primer: V logaškem okraju smo dobili mi 38 odbornikov. «Domoljub» nam jih prizna celih devet, zato pa daje še «neopredeljenim» celih 33 odbornikov. Kakor se vidi, moramo v resnici popraviti svojo številko, ker 9 in 33 je 42 in ne 38, kakor smo mislili.

Tako-le torej lažeta «Domoljub» in «Slovenec». V vsakem okrajnem glavarstvu nam utajita najmanj 40 odbornikov, kar da v vseh osemnajstih glavarstvih 720 odbornikov, in na koncu pa še pogruntata 375 «neopredeljenih», da dobimo skupno število 1095 odbornikov, katere bi nam rada utajila klerikalna «poštenjako- viča».

Odveč bi bilo, ko bi k «Domoljubovim» lažem dosti pripominjali. Naj zadostuje samo to-le:

1.) Ko bodo vsi izidi volitev ugotovljeni, bomo prinesli obširnejše in podrobnejše poročilo in tedaj se bomo dalje pogovorili.

2.) Zopet je dokazano, da si je za služil «Domoljub» pridevek: «Laže kakor «Domoljub».

„Velik napredek SLS.“

(Iz Polhovega gradca.)

V 101. številki »Slovenca« se opisuje pod gorenjim naslovom, kako znatno so napredovali klerikalci pri

občinskih volitvah. Prav lepo je tam pisano! Ako bi človek samo to bral, bi morebiti dejal: So pač poštenjaki, da jim ljudje tako zaupajo. Bolj natančen opazovalec pa pride do čisto drugega zaključka, da ima namreč SLS. znaten napredek samo v prevari in podlosti.

Prva naloga teh ljudi obstoji v tem, da vzamejo čast in ugled svoje- mu političnemu nasprotniku. V tej stroki so tako dobro izvežbani, da jim ni para. Za kovanje takih receptov imajo vsak dan po 24 ur časa. Zato se jim je ponekod na tak način tudi posrečilo doseči »znaten napredek«. V Polhovem gradu je n. pr. Golmajer s svojim generalnim štabom eden najzaslužnejših individujev te vrste. Poštenega in uglednega moža, g. Grašiča, napada že več kakor leto dni, samo da bi ga politično ubil. Pa to še ni najhujše! Po hribih je strašil s to-le gorostasnostjo: »Ako greste volit Grašičovo listo, vas bodo gospod škof, ko pridejo v četrti birmovat, iz sv. cerkve izobčili.« Verni hribovci so se seveda tega ustrašili in SLS. je bila rešena.

Tudi drugače še razumejo, kako se dosežajo »uspehi.« Čeprav je v volilnem redu natančno rečeno, da se morajo člani komisije vzdržati vsakega vpliva na volilce, se je vendar predstavnik liste SLS. postavil tako, da bi mogel vplivati na vsakega volilca. Da bi to bolje držalo, pa je še sugestivno vsakemu dejal: »Tu gre za avtonomijo«. Ker so gospod tako rekli, so si ljudje seveda mislili, da gre za nebasa, in če bi dejal gospod predstavnik liste, da gre za anarhijo ali pa za »malarijo«, bi prav tako, misleč, da mora biti to za nas zelo koristno, pridno metali svoje krogle v tisto skrinjico.

S takimi in enakimi volilnimi manevri so res dosegli, da so tudi poštene, takih sleparij nevajene ljudi proti lastni volji pridobili zase in dobili na ta način 11 odborniških mest. V znak veselja so seveda streljali, da so švigale krogle okrog kakor ob 15. ofenzivi na soški fronti.

Vseeno pa si je priborila SKS. pet odbornikov in sme biti zato na nje ponosna. Vsa čast našim bojevnikom, saj so si priborili odbornike poštenim pótmi!

Pograjci se pa zgražajo in se ne morejo dovolj načuditi, da uganjajo ljudje, ki bi morali druge učiti ljubezni in oljke, take reči. Star Pograjc mi je rekel: »Meni ni ne za enega in ne za drugega. Toliko pa rečem, da SLS. poštenih mož ne mara imeti v občinskem odboru, ker se jih boji. Voliti sem pa vseeno moral njeno listo.«

Gospod Golmajer! Kristus je dal postavo: »Iščite najpoprej božje kraljestvo in njegove pravice!« Vi pa dasi njegov namestnik, iščete najprej posvetno kraljestvo in posvetne pravice ter se ravnate šele potem po Kristusovem izreku. Nič Vam ne pomaga. Prišli ste zato v mojo »povhovo«. Tudi s pomočjo vseh Vaših 11 kimovcev in vsega Vašega generalnega štaba se mi ne izvijete iz nje dokler Vas vsa javnost popolnoma ne spozna. Zategadelj sem Vas pa v »polhovko« dal, »pam — pomal ven jemal!«

„Murski straži.“

Pod tem naslovom smo pričeli v svoji 18. letošnji številki med «Pokrajinskimi vestmi» notico, na katero nam je postal g. Roman Bende nastopni odgovor, ki smo ga skrajšali le v njegovih bistvenih delih. Odgovor se glasi:

V notici «Murski straži» sem opisan tako natančno, da odpade vsak dvom, da bi mogel misliti dopisnik na koga drugega kakor na mene. Zato imenujem dopisnika, če ni bil mistificiran, lažnivca in obrekovalca ter zahtevam kot zadoščenje, da plača v korist «Jugoslovenske Matice» sto dinarjev. Pripominim le še, da sem izročil vso zadevo svojemu pravnemu zastopniku.

Anonimni g. dopisnik! V svojem dopisu govorite o nekem «Bendetu», ki ga opisujete tako, da vsakdo, ki me pozna, nehote misli na mene. Pri tem me obdolžujete neverjetno groznih stvari, kakor tatvine itd. S tem lažete vedoma o meni!

1.) Dokazite mi, da sem sploh kdaj imel opravka z denarjem in vojaškim materialom, bodisi posredno ali neposredno! Izjavljam, da nikdar, ne pod Avstrijo, ne pod Jugoslavijo,

kjer sem služil do pred kratkim. V sled tega tudi nisem mogel biti tat. Tudi nisem še nikdar bil zaradi tatvine v sodni preiskavi, še manj pa zaradi tatvine obsojen, kakor trdite Vi, da, celo v dveletno ječo. Ponovna preiskava, katero sem pred enim letom zahteval iz lastne iniciative, je uradno dokazala vso mojo nekrivdo v aferi poročnika Halačke, za katerega dejanja nisem mogel biti odgovoren. Vse to morate vedeti tudi Vi! Nadalje morate tudi vedeti za motiv moje sodne preiskave. Dokazi! Da sem bil oproščen, izpričuje Sud opštine Peči, v katerem ne sedi noben avstrijski vojak, ampak sede samo domačini, Srbi. O tem ve vojaško oblastvo, od katerega sem bil za svoje trpljenje predložen v odklovanje. Če bi bil obsojen, kakor trdite, celo na dveletno ječo, bi to moralo biti zabeleženo v mojem matičnem listu, in sicer še prav posebno, ker je kader mojega polka ostal v Jugoslaviji in je vojaško oblastvo, kakor rečeno izvedlo (na mojo zahtevo!) ponovno preiskavo.

2.) Obdolžujete me tatvine, toda ne s toliko pravico kakor jaz Vas, ker ste mi javno kradli mojo do sedaj še hvala Bogu neomadeževano čast. Afera avstrijskega poročnika Halačke Vam je dala povod za tako perfidno natolcevanje. Omenjeni je sam izjavil, da jaz nisem imel z njegovim službenim poslom nič skupnega, kar ga je celo obremenilo. V prvi vrsti sem bil obdožen, da sem provzročil smrt polkovnika Löbla, ki se je zaradi mojih razkritij — zastrupil. Takratni oficirski zbor je dobro vedel prikriti umazano oficirsko afero poročnika Halačke, javnost je ugibala, in najbrž ste bili tudi Vi del te javnosti ter ste govorili tjavendan in bili celo prepričani, da je tako. — Potem sem bil obdožen, da sem precejšnje število Srbov spustil iz zapore in jih preočividno protežiral. Arnavte pa pustili v policijskem zaporu. — Ko je avstrijsko vojaško oblastvo razpisalo veliko nagrado na glavo generala Vešovića, se je javil pri meni neki Radoslav Jaksimović, ki je dobro vedel, da mi je znano skrivališče g. generala. Ponudil se mi je, da ga greva skupaj iskat in da podeliva nagrado. To ponudbo sem s krepko zausnično in odločno brco odbil, narkar se je začela s strani tega nešetokrat predkazovanega človeka gonja proti meni ter sestram Mileni, Jelki in Jeleni Marseničevi, kjer sem stanoval. Moje razmere do črnogorskih komitov za domovino Vas pa ne bodo interesale! V teku razprave sem odkril korupcijsko prakso avstrijskih vojaških sodnikov, ki so, kakor dokazano, zapeljali Mileno Marseničevu, da jim je za odkup nedolžno aretiranih žrtev nosila denar. Na ta način je bilo mnogo srbskih sinov ohranjenih domovini. V sled preiskave v novi državi je dobila Milena Marseničeva odlično državno službo, istotako obe njeni sestri, jaz pa sem od vojaške strani predlagan v odklovanje.

3.) Kot osnovo za to svojo izjavo se sklicujem na sledeče priče: Sud opštine pečke; Spasoje Popović, proto, Peč; Jevren Čukić, pravnik, Berane; Mladen Gerić, stud. iur., Žirič; Stana Čukić, guvernanta črnogorskega dvora; Radosava Vulićeva, profesorica na Cetinju; Rajko V. Pantević, poštni uradnik v Bitolju; Miro Protić, učitelj v Rožaju; Milena Marseničeva, učiteljica na Andrijevi; Jelka Marseničeva, učiteljica v Danilovgradu; Jelena Marseničeva, učiteljica v Mikšiču itd. itd., ki še vse žive. Nikakor pa se ne sklicujem na madžarskega poročnika Halačko in na njegova dva agenta frankovca, Gijuro in Mato Lukiča, ki sta pod težo dokazov priznala svoja dejanja, o katerih jaz niti pojma nimam.

Tako gospod anonimni dopisnik, sedaj imate tu mojo izjavo in moje ime in sedaj imate Vi besedo! Ako ste bili mistificirani, Vam lahko odpuštam; ako ste pa vedoma napisali grdo obdolžitev, ki ropa Vašemu vojnemu tovarišu dobro ime in čast — kakšno ime zaslužite? Jaz nimam imena za Vas, ker v slovenskem jeziku so imena za take vrste ljudi — tudi najstrašnejša — premila! Za zunanje zadostilo velja moja gorenja zahteva, ker vem, da hudobnih ljudi nisem imel. Pričakujem Vašega odgovora!

V Gornji Radgoni, na binokšno nedeljo leta 1921.

Rom. Fr. Bende s. r.,
urednik «Murske straže».

Pokrajinske vesti.

(Minister za poljedelstvo na potovanju.) Tovariš Pucelj se je odpeljal v soboto dne 21. maja na inspekcijsko potovanje v družbi svojega kabinet-

nega šefa Miloša Štiblerja in načelnika pravnega odeljenja dr. Mojsilovića v Niš in Skoplje, odkoder se je vrnil v sredo dne 25. maja zopet v Beograd. Obiskal je povsod vse svoje urade, ogledal si vse naprave, kmetijske šole, drevesnice, trtnice, premovanje živine in konjske dirke, poleg tega pa je v obeh mestih obiskal tudi naše slovenske fante po vojašnicah ter se živo zanimal za njih usodo. Skopljski dnevnik prinašajo dalje članke o ministrovem posetu ter našega tovariša toplo pozdravljajo. Posebno jim je ugajalo to, da je posetil več seljaških koč in se zanimal za vsako najmanjšo stvar v življenju macedonskega kmeta, da je hotel videti vsako njih delo, da jih je obiskal pri oranju in košnji in da si je dal pokazati vse ono primitivno orodje, s katerim je primoran macedonski siromak še dandanes obdelovati plodno in bogato svojo zemljo.

(Pokrajinska vlada v Ljubljani) je vendar enkrat izpopolnjena. V ponedeljek dne 30. maja je bila prva seja vlade, ki so se je udeležili tudi vsi naši zastopniki, in sicer podpredsednik vlade tovariš Štefan Dobnik, poverjenik za kmetijstvo tovariš Franc Demšar in poverjenik za javna dela tovariš A. Jamnik.

(Iz seje deželne vlade.) Na zadnji seji deželne vlade je bilo sklenjeno na inicijativu naših zastopnikov za podelje več važnih sklepov, izmed katerih naj omenimo nekatere: Za podelje se izdelava nov policijski red, ki bo podaljšal policijsko uro. — Znani gerent v Prekmurju, g. Sever, je odstavljen. — Vpostavijo se zopet davčne komisije, s čimer bo silno pomagano vsemu prebivalstvu. Za prihodnjo sejo so pripravljene novi in važni nasveti.

(Podrobno poročilo o praškem izletu) prinesemo prihodnjič, ker nam v tej številki nedostaja prostor. Enako pride na vrsto tudi vse ostalo gradivo, ki smo ga morali danes odložiti. — Uredništvo.

(Klerikalne hujskarije se po deželi nadaljujejo.) Tovariši, pristaši, nastopite vselej in odločno proti tem grobkopom naše države! Na krepkih temeljih sloni ta in izpuhtela bo vsa klerikalna sila, če bi poizkušala še dalje boj z njo.

(Narodni socialisti) agitirajo v zadnjem času po deželi na način, ki bi delal čast klerikalcem. Naše pristaše begajo, češ, kako boš samostojen, ko pa nisi gospodar-ko samostojen. Ker gospodje narodni socialisti očitno niso dovolj podkovani v politiki, naj jim povemo enkrat za vselej, kako je z našo samostojnostjo. Kdor misli samostojno, kdor sodi le s svojim razumom, ta je že v bistvu naš pristaša, kajti samostojnost razumemo v prvi vrsti le v političnem oziru in šele pozneje, ko bo to mogoče, tudi v gospodarskem. Klerikalci so nesamostojni, ker gledajo vse skozi črna očala. Nesamostojni pa so tudi socialisti vseh barv, ker raje mesto da bi branili in zastopali svoje interese, sodijo vse le po potrebah fabričnega delavca, za katerega edino je storjen socializem. Iz naše politične samostojnosti izhaja torej naše ime in ne iz gospodarske. Zapomnite si to, vi učeni socialisti!

(Moje prisrčne čestitke) onemu razredu — neznane mi šole — v Mariboru, ki poseduje kot svojega skromnika tako dragocen zaklad v podobi «otčisanega» profesorja gospoda Vesenjaka! (Iz Vesenjakeve lastne duševne produkcije. Glej «Slovenskega gospodarja» z dne 19. maja 1921.) — Ivan Urek s. r., narodni poslanec.

(Izjava.) Podpisani preključujemo, da smo pristaši SLS. Tozadevni naši podpis si nam bili zvijačno izvabljeni. — Janez Dolar s. r., I. svetovalec; Franc Erdani s. r.; Anton Pavlič s. r. — V Palovčah (okraj Kamnik), dne 18. maja 1921.

(Komarje lovi, kamele pa izpušča.) Bivši poverjenik za kmetijstvo J a k o b J a n je tožil ženo posestnika, pristaša SKS., ker mu je upravičeno ali neupravičeno rekla lažnik. Četudi bivši večletni župan in sodnik poravnalnega urada pri županstvu, je tožil ženo vendar kar po odvetniku, samo da bi ji napravil čim več stroškov. Poizkusne poravnalne razprave, na katero je bil vabljen, se ni niti udeležil. Ker mu je rekla priprosta ženska lažnik, zato se je čutil bivši poverjenik hudo razžaljenega. Ko se mu je očitalo, da je v sled svoje nesposobnosti «zafural» pri modri galici 10 milijonov kron, pa je molčal in ni ničesar ukrenil. Obetal je samo, da bo tistega, ki trosi take laži, prav po gorjansko preklotal. Toda tudi iz te grožnje se ni porodilo ničesar. Na one hudomušne lepake, ki so kazali 10 milijonov, ga je bil pri volitvah delegatov podružnice «Kmetijske družbe» v Gorjah opozoril neki samostojnež s pozivom, naj ga toži, ker je on dotične lepake razširjal. Jan pa je dejal, da se proti temu ne da ničesar storiti, ker je to «tiskarska tajnost». Ampak ta «tiskarska tajnost» ni nič drugega

kakor prazen izgovor in pri tem še prav neumen izgovor. Gospod Jan bi pač takoj tožil, če bi imel le malo upanja, da bi imela njegova tožba kak uspeh. Nad ubogo žensko se je hitro znošil in pokazal, da se razume na tožbarenje. Toda, gospod Jan, očitek zaradi »zafuranih« 10 milijonov je pač stokrat važnejši, kakor tisto, kar je rekla kaka žena. Zategadelj pustite muhe in lovite raje kamele, kar se veliko bolj izplača!

(Stanovnikov atek) pa razumejo ljudske koristi, to se jim more priznati. Da bi odprli v Beogradu usta za kmet-ske koristi, o tem še ni nihče ničesar slišal, pač pa farbajo na vse pretege po Horjulju, tako da so uboge mamice, ki jim se verjamejo, že čisto zmešane. Toda čisto brez uspeha vendar ni atkovo delo. Novo kočijo imajo in ni upamo, da dobe skoraj tudi novega konjca, ki bo bolj ravnih nog, kakor je dosedanji. Pa še nekaj znanj, kar jih je naučil njih fantek: tožiti naš list. V tem oziru so prišli atek celo do par uspehov, in sicer zelo poceni. Ampak atek in tudi njih fantek naj si zapomnita, da bomo mi še znali poplačati njun »krščanski« trud. Ne raste konoplja do neba in tudi poslanske slave atkove bo kmalu konec. Do tedaj pa naj farbata atek in fantek le še naprej, bo vsaj obračun sijajnejši!

(Občina Ziri) se je priklopila logaškemu sodnemu okraju.

(Devica Marija v Polju.) »Novi čas« se huduje nad SKS, ker je dobila pri nas župana. Naj nam vendar pojasni »Novi čas«, kako večino je dobila SLS., da bi morala ona imeti župana. Naša stranka je dobila devet odbornikov, to je ravno toliko kakor nasprotna. Potemtakem tudi SLS. ni imela prav nobene večine. Odločil je žreb in dejali bi lahko, da je bila božja volja, ker je župan iz naših vrst. Če ste bili tako nepremagljivi, zakaj ste pa prvi dan volitve ovrgli. Ako imate še kaj gradiva, tedaj kar na dan z njim! Morda tudi izporečite, za koliko ste napredovali od državnozbornskih volitev, ko že tako kričite o svojem napredovanju. Na vsake otročarije pa ne bomo odgovarjali. To si zapomnite! — SKS. pri Devici Mariji v Polju.

(Z Blok.) Na dan volitve občinskega odbora, to je dne 8. maja 1921., okrog desetih zvečer je bila v kaplaniji seja, na kateri se je razpravljalo o velikem porazu SLS. v naši občini ter o tem, na kak način naj bi prišli do moči zopet oni možje, ki so v precej bližnjem sorodstvu s Šusterskičem in ki tvorijo temelj SLS. Navzočni so bili kaplan, prejšnji župan in poslanec ter kuharica. Vsebina pogovora je približno ta-le: Delati se mora na to, da se izvrši mobilizacija. Ker so v novoizvoljenem občinskem odboru večinoma mlajši, vojaščini podvrženi možje (nam nasprotni), ki bi morali v primeru mobilizacije k vojakom, zato bi prišla občina potem zopet v naše roke. Nekdanji poslanec je seveda vsemu pritrdil in rekel: »Ko sem bil jaz vodja SLS., je bilo na Blokah kakih pet liberalcev, a sedaj sta jih dve tretjini občanarjev.« Po mnenju teh osrečevalcev ljudstva ni bilo dovolj žrtve, temveč bi radi fmelj samo, da bi bili zopet močnejši kot so bili nekdanj. Toda ljudstvo je že izpregledalo njih zahrbtno namene in temeljito obračunalo z njimi. Da se je s ukal pogovor v tem zmislu, lahko potrdijo štiri priče.

(Z Blok.) Dne 8. maja smo imeli pri nas volitve občinskega odbora. Volitve se je udeležilo 333 volilcev, od katerih jih je glasovalo za združeno kandidatsko listo SKS. in JSDS. 225, za kandidatsko listo SLS. pa samo 128. Dobili smo mi tako 16 klerikalcev pa 8 odbornikov. Poraz klerikalcev je torej grozovit. Da smo dosegli tolik uspeh, se moramo zahvaliti v prvi vrsti agitaciji in hujškanju našega častitega gospoda Šviglja, kateri se je celih 14 dni pred volitvijo vozil od vasi do vasi in hodil od hiše do hiše, razširjajoč povsod svojo staro in že davno obrabljena prorokovanja, kakor: da je vera v nevarnosti, če zmagajo »samostojneži«, da bo uveden civilni zakon, to je nekaka kupčija z ženskami, podobna kupčiji s kravami, da bo vržen križ iz šole itd. In da bi vse to bolj držalo, je oznanjal prav isto tudi s prižnice ter dostavljaj še nove evetke, kakor n. pr., da je en sam župnik več vreden kakor sto županov. Ako je to res, da je en sam župnik več vreden kakor sto drugih ljudi, potem pa, gospod Viktor, res ne vemo, kako je z vero, kajti naš gospod Jezus Kristus ni tega nikoli učil, ampak on je dal vsakemu človeku neumrjočo dušo, o katere vrednosti bo nekoč — tako namreč vsaj mi »samostojneži« verujemo — sodil sam. Kako razburjen je bil naš gospod župnik vsled predstoječe volitve, se razvidi iz tega, ker je šel dne 4. maja kar brez mašnega plašča maševat, kar je opazil šele pred oltarjem. Le tako naprej gospod župnik in prihranil nam boste veliko truda in dosti potov, ker

časoma bodo tudi še ostali Vaši pristaši izpregledali.

(Iz Kamne gorice.) V naši »strogo klerikalni« občini se je zgodil velik čudež. Pri občinski volitvi je bila vložen samo ena kandidatska lista, seveda SLS., ki je bila čisto naravno tudi izvoljena. Iz »samih pristašev SLS.« pa se je izlegel kot župan odličan naš pristaš in navdušen Sokol. Kako se je zgodil ta čudež, si lahko misli vsakdo, ki bere slavospeve o klerikalnih zmagan in jih prav razume. Bog živi novega župana!

(Begunje na Gorenjskem.) V nedeljo dne 8. t. m. je bila pri nas volitev župana. Občinske volitve ni bilo, ker sta župnik Miha in župan Puc sestavila enotno kandidatsko listo, v katero sta sprejela tudi nekaj naših manj zavednih pristašev. Nam drugim pa tega iz strahu, da izgubita svojo komando, niti povedala nista. Ker smo se zanašali na to, da je v odboru tudi nekaj naših mož, se nismo pritožili. Pri volitvi župana pa ni hotelo par naših pristašev, dasi sposobnih, iz strahu pred župniščem niti kandidirati za župana. Zakaj ste vendar sprejeli izvolitev v občinski odbor, če mislite samo kimati? Ni možko razkladati svojo »korajžo« samo po gostilnah, če Vam pa pade tedaj, ko je treba nastopiti, srce v hlače. Tako je bil zopet izvoljen za župana znani klerikalni cerkveni ključar in prejšnji župan Puc. Kako bo deloval ta človek v prid občine, se vidi že iz njegovega prvega »dela«, da je zahteval za sebe trikratno povišanje plače. Ampak povem Ti, da si zadnjikrat zajahal županski stolček, ker prihodnjic bomo nastopili drugače in krepko pometli z vsemi kimovci, pa čeprav pravijo, da so naši pristaši. — Samostojen kmet.

(Z Ribnega.) Županska volitev je bila pri nas dne 20. maja. Za župana je bil izvoljen naš pristaša, tovariš P r i m o ž e k. Kljub najhujšemu terorju dveh župnikov, posebno Drolca z Bele, bo gospodaril odslej v eni najklerikalnejših občin samostojnež. Dve občini, Bled in Ribno, prej trdnjavi klerikalcev, sta padli. Zato pa kar kričite še naprej o svojih zmagan! Čast županu in zavednim volilcem!

(S Krke.) Volitev občinskega odbora je za nami. V nedeljo dne 22. maja smo izvolili župana, ki je odločen pristaša SKS. Tudi dva svetovalca sta naša. Hudo so si prizadevali klerikalci, da bi dobili v roke občino, kar pa ni šlo. Vse blatenje po »Laziljubu« in po njih okrožnici ni nič pomagalo. Klerikalci so spravili vse svoje pristaše na volišče, naših pristašev pa je ostalo okoli 80 doma, čemur so bile krive osebnosti. Prihodnjic se ne sme kaj takega zgoditi, ker pri volitvah gre za stranko in na osebnosti je treba ob takih prilikah pozabiti. Kaj menite, da je šlo pri volitvi klerikalcev za gospodarsko korist občine? Kaj šel samo »vera« je bila v nevarnosti! Vera pa ni v nevarnosti zaradi pristašev SKS., ampak zaradi klerikalcev samih. Samo nekaj primerov! Najbolj širokousten je bil Gros, vulgo Martinovc. Kakor sam pravi, je odločen klerikalcev. Zdal si ga pa malo ogledjmo z bližine! On je sicer velik posestnik, toda delo mu smrdi. Seveda zaupništvo pri vnovčevalnici bolj nese. Krčani, ki se z njim vlečejo, ali še niste pozabili, koliko škode Vam je napravil ta človek lansko leto, ko je prodajal plemenske prasice vnovčevalnice. Vsi so poginili za kugo in dobili niste nič odškodnine. In tega je bil on kriv, ker Vas je »fərbal«, da boste dobili vso škodo povrnjeno. Prosil je tudi za dovoljenje, da bi smel na svojo roko trgovati z živino, kar pa mu je občina odklonila. Gros vedno govori, koliko masla imamo mi na glavi, toda reči moramo, da vsi skupaj ne toliko kakor on sam. In če ne bo miren, mu bomo ob priliki povedali še kaj več. Drug hud klerikalcev je deželni cestar. Pred volitvami je letal vedno okoli in agitiral, za blato na cesti pa se seveda ni brigal. Sedaj, ko so ga prosili, da bi preslikal za Sv. Rešnje Telo v kapeli svetnike, nima časa za to. Ob volitvah je bila vera v nevarnosti, sedaj pa ni več. G. župniku rečemo, naj dene tako vero v svoj konsum, ker potem ne bo več v nevarnosti. Za nas, pristaše SKS., pa je bila ta volitev dobra šola. Poživimo svoj krajevni odbor, delajmo in zavedajmo se, da smo kmetje! Če bomo trdno skupaj držali, bodo spredaj opisani škodljivci kmata kmalu ob vso veljavo, ki je že itak nimajo dosti.

(Iz Čateža pod Zaplazonom) smo prejeli oster dopis proti ponašanju tamošnjih »Marijinih devic«. Gospod župnik, napravite vendar red! Nikakor ne bi smelo biti, da onečesačo nevrredne dedkline Marijino ime. Pa tudi javna zavednost je proti temu. Zenska, ki pije, je sramota za vso vas. Napravite torej red, če ne, bomo jasnejši!

(Uspeh) klerikalcev na Osilnici. Vsa klerikalna agitacija je zalegla le toliko, da smo dobili pri občinski volitvi enako število odbornikov kakor

klerikalci. Od 209 oddanih glasov so prejeli klerikalci 110, mi pa 99 glasov, oziroma na vsako stranko je odpadlo torej 8 odbornikov. G. Omahne je agitiral tako grozno, da si je vse čevlje strgal. Pa še pomagaje si je najel, da bi šlo kričanje čez naše poslance bolj od rok. Naravnost sramota je, kako so lagali čez naše poslance. Zategadelj vprašamo prav resno, zakaj ne zavijete »Domoljubu« vrata in zakaj že ne zloomite klerikalizma. Pošljite že vendar enkrat »kanceljparagraf«, da ga približemo na občinsko desko in da bomo že rešeni te more, ki se ji pravi cerkev izrabljajoča duhovščina. Bog ne daj, da bi zavladal zopet črni klerikalizem! Zato na delo in v boj proti njemu!

(Prevorje pri Pištjanju.) Pri nas je pri volitvi občinskega odbora SKS. tako popolnoma zmagala, da so vsi odborniki, 16 po številu, njeni odločni pristaši. Ob volitvi občinskega predstojnika se je nabralo za tiskovni sklad SKS. 60 kron. — Živeli naši zavedni tovariši!

(Zavodnje.) V sled naliva je stopil potok Velenje črez bregove. Potok je tako narastel, da je kot mogočen hudournik podiral žage in odnesel več mostov in stanovanj. Vse polje je uničeno, cesta porušena, mostovi in jezi pa odneseni. Toda s tem še ni konca nesreče. Močno narastla voda je odnesla namreč tudi ves les, ki je bil zložen v dolini. Škoda znaša več milijonov kron. Tudi najstarejši ljudje ne pomnijo take povodnji. Državna pomoč je nujno potrebna, ker ljudstvo je v največji bedi. Obrnili smo se že na poslanca Drogenika, da izposluje prizadetim državno podporo.

(Loka pri Žumju.) Pri tukajšnji volitvi občinskega odbora je dobila SLS. devet, naša SKS. pa kljub najhujši agitaciji klerikalcev sedem odbornikov. Ker sta pa takoj po volitvi prestopila dva klerikalna odbornika k nam, je bilo skoraj gotovo, da dobimo župana mi. Da se to ni zgodilo, sta zakrivila dva izdajalca, ki so ju preamile klerikalne obljube in nagrade ter klerikalna darila, da sta pristopila h klerikalcem. Ta dva moža sta posestnik Josip Robič in gozdni čuvaj Ivan Herkaus. Tema dvema izdajalcema, drugače jih pač ne moremo imenovati, se mora občina zahvaliti, da je bil izvoljen za župana klerikalcev, in sicer trgovec, mesar in gostilničar Florijan Gajšek. Naj bosta zato imena obeh izdajalcev javno pribita!

(Velika Nedelja.) Na nesramne in lažne napade v »Straži«, »Slovencu« in »Jugoslaviji« (pač čudna družba!) odgovorjam z nastopim: Omenjeni časopisi so me napadli, da sem štajercijanec, zvest pristaša ormoškega Delpina in tujskega Orniga. Grda laž! Nikdar nisem bil naročnik »Štajerca« in nikdar njegov somišljenik. »Slovenec« me hoče prekrstiti celo v socialnega demokrata. — Na vse te laži izjavljam torej to-le: Bil sem nekdanj Plojev pristaša. Nato, ko se je umaknil Ploj iz politike, pa sem bil ves čas neustrankarski. Pri volitvah v konstituanto sem pristopil k »Samostojni«, v prid katere sem in bom tudi v naprej deloval. Ni me sram javno izpovedati, da pripadam SKS., ker edino ta stranka v resnici ščiti in zagovarja kmeta. Da bo vedela torej velikonedeljska klerikalna trdnjava, kdo in kaj je Herzič Ivan (nikdar Hans) sem napisal ta dopis.

(Sv. Juri ob Ščavnici.) Pri nas se zaima gospod župnik strašno za samostojneže, katerim očita vedno vse njih slabosti, tudi vse namišljene. Svoje ljubljence »Orle« in ljubljence »Orlice« pa seveda ne vidi. In vendar ne bi bilo to težko, saj se ponašajo tako, da se zgraja nad tem že vsa vas. O Binkoštih se je zbrala na Žeriku čedna družba »Orlov« in »Orlice«, da proslavi prihod sv. Duha. Ker pa je bila molitev predolgočasna, je vzela družba harmonike v roke. Pri godbi pa niso mogli niti »Orli« niti »Orlice« mirno sedeti, ampak pričeli so se vrteči naokrog. »Samostojneži« pravimo temu ples. Ko so se pri tem svojim početju ogreli, so pričeli prilivati alkoholnega duha. Proti polnoči je bila vsa hiša polna pitja in podivjanosti, tako zelo jih je blagoslovil vinski duh. Zjutraj ob dveh so se nato prekucevali domov. Gorje kakemu »samostojnežu«, če bi se zgodilo kaj takega pri njem! Takoj bi bil ogenj v strelji. Tako pa je vse v redu, ker za »Orle« in »Orlice« ni greha. Pa se bo še kdo čudil, če vera peša.

(Biš pri Sv. Bolfenu v Slovenskih goricah.) Gospod urednik! Iz našega kraja Vam sicer malo poročamo, toda zato tem marljiveje delamo. Brez hrupa smo dokazali vsem, da je v Bišu doma samostojen kmet. Pri občinski volitvi smo dobili za župana samostojneža, ki že deset let vzorno načeljuje občino. Ta župan je naš zvesti pristaša, tovariš J o z e f M i c k o, veleposestnik v Bišu. Čisto pa so pogoreli pri volitvi klerikalci, na čelu jim učeni Ignac Kurboš in Franc Krajnc, katerima je spodrsnil županski stolček. Živeli samostojni kmetje!

Da bomo narod poštenjakov!

Narodne svobode nismo vsi Slovenci dosegli, pač pa trpimo vsi na posledicah vojne. Ne le pomilovanja vredni invalidi nosijo na sebi posledice krvave morije, ampak ves svet je po vojni tudi duševno invaliden. Treznost, pravost, dostojnost in druge kreposti so vsled vojne strašno trpele.

Poleg skrbi za narodno svobodo mora biti sedaj ena naših prvih skrbi, da naš narod **pravno dvignemo**. Ponosni smo, da smo Slovenci in Jugoslavoani, toda samo ime nam ne sme biti dovolj. Pijanost, razuzdanost in sirovost delajo našemu imenu nečast. Le takrat bomo lahko nase ponosni, če bomo dobri, krepostni ljudje, če bomo narod poštenjakov.

Na shodu »Svete vojske« proti sirovosti, nenravnosti in pijančevanju, ki je bil dne 10. aprila t. l. v ljubljanskem »Unionu«, se je sestavil iz pripadnikov raznih strank v okrilju »Svete vojske« poseben odbor za **pravni prepored naroda**. Naloga temu odboru bo, izvršiti misli, nasvete in predloge, ki so se na shodu sprožili, tudi dejansko.

Odbor je imel doslej pet sej. Obrnil se je s primernimi vlogami do tehle oblasti:

1.) Do višjega šolskega sveta z raznimi prošnjami, ki se tičejo šolske mladine, kakor glede pouka o alkoholizmu, glede kajenja, igranja, kina, knjižnic, roditeljskih večerov, sirovosti in medsebojne sovražnosti pri mladini. Med drugim pravi ta vloga: Naše šole so preveč učilnice, a premalo vzgojilnice. Višji šolski svet naj skrbi za sistematično vzgojo mladine po šolah; naš odbor mu je vedno na razpolago.

2.) Do deželne vlade za Slovenijo v zadevah javne nravnosti, nravnstvene policije, plesov, kina, knjižnic, revizije gostiln, izseljevanja, kupčije z dekleti, konkubinata.

3.) Do železniških ravnateljstev s prošnjami, naj dovolijo po vseh železniških vozovih **nabiti lepake proti sirovemu govorjenju**, naj bodo vlaki zvečer razsvetljeni, naj se v zmislu določilne opravilnega reda pijani ljudje ne puščajo v vlak, naj ima vsak vlak **posebne kujeje za ženske in nekadilce**.

4.) Do višjega deželnega sodišča s prošnjo, naj se mladoletnim osebam zabrani vstop k porotnim obravnavam, pri katerih se uče vseh mogočih hudodelstev, in naj se mlada dekleta ne zapirajo skupno s starimi grešnicami.

Iz teh vlog se razvidijo nekoliko smeri in cilji **spredaj omenjenega odbora**. Odbor želi razširiti svoje delo na vso Slovenijo ter je stopil v zvezo že tudi s takimi organizacijami v naši državi, ki imajo iste cilje. Vse sedanje delo je pa šele priprava za velik shod, ki bo v letošnji jeseni in po katerem se bo začelo delo v polnem obsegu.

Upamo, da bodo vsi pošteti rodoljubi z veseljem pozdravili naše stremljenje. Prosimo in pozivljemo pa tudi vso slovensko javnost: oblastva, šole, društva in posameznike, naj naše delo krepko podpirajo. Zeliti bi bilo, da se v posameznih krajih ustanove tozadevni pododbori; en tak pododbor se je že ustanovil. Odbor bo hvaležen za vsak dobrohoten migljaj. Kdor želi sodelovati, naj se prijavi na naslov: »Sveta vojska« v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10.

Politične vesti.

(Ustavotvorna skupščina.) V jadrnem tempu razpravlja skupščina o ustavnem načrtu, da bo tekem meseca ustava sprejeta. V debati je že tretji del ustave.

(Klerikalna dvoletnost.) Klerikalci. dr. Gosar zahteva pred delavskimi volilci osemurni delavnik, poslanec Roškar pa nastopa v skupščini proti osemurnemu delavniku. Tako sleparijo klerikalci ljudstvo. Na to, kaj bodo dejali ubogi komunisti in socialisti, ki so volili klerikalce, smo res radovedni!

(Poslanec Roškar) je imel v zbornici dne 28. maja večji govor. Kakor je imel prav, ko je zahteval, da se mora več in bolje delati. tako pa je imel smolo v vseh drugih točkah. Odločno je nastopil proti agrarni reformi in se končno izrekel še proti policijskemu režimu. Sicer gotovo nihče ne odobrava policijskega režima, toda malo smešno je, če nastopa proti njemu pristaša tiste stranke, ki je pod Brejčevu diktaturo dala kar streljati na komuniste in ki je proti nam izdala še vse drugačno »Obznanje«, kakor pa je Draškovičeva. Zato pa je dobil tudi poslanec Roškar tak odgovor od vse zbornice, da se bo prihodnjic pač premislil govoriti o diktaturah. Višek smešnosti pa je dosegel poslanec Roškar, ko je hotel podajati našega tovariša Puclja. Le-ta ga je med gromkim smehom vse zbornice vprašal, kako je rešil kmetijstvo minister Roškar? Končno si je za očevrek smešnosti dovolil poslanec Roškar še

izpad proti davkom, pa mu je bil jezik takoj temeljito zavezan, ko mu je vsa zbornica dokazala, da so vsi ti davki podpisani od klerikalcev in celo od Roškarja samega! Da, gospod minister, farbarija je dovoljena samo pred kimovci, v Beogradu pa je njena posledica samo temeljita blamaža. In pa blamaži Vam prav srčno čestitam!

(Državno posojilo) v znesku 500 milijonov dinarjev je zagotovljeno. Denar bodo posodile domače banke, in sicer proti temu, da porabi denar država edinole v investicijske namene. Zaradi tega se bo porabil denar za izpopolnitev proge Beograd-Sisak, tako da bo postala naša najvažnejša železnica Ljubljana-Beograd prvovrstna. Dalje se bodo gradile iz tega denarstavanske hiše za železnice, in sicer v Ljubljani in v Zagrebu. Slove nija pa dobi najbrže tudi progo Ormož-Ljutomer-Murska Sobota in železniške delavnice v Ljubljani.

(Nov kompromisen predlog vlade zaradi ustave.) Da bi bila sprejeta ustava s čim večjo večino, je vlada pripravljena popustiti glede velikosti samoupravnih edinic. Hrvaška bi se razdelila tako le na tri županije, in sicer zagrebško, osješko in susaško. Ta tri središča bi tudi popolnoma odgovarjala gospodarskim potrebam te pokrajine.

(Prva seja za trgovinska pogajanja z Italijo) je bila v Beogradu dne 28. maja. Seje so se udeležili vsi delegati. Italijani so predložili tri konvencije, ki pa jih mi celotno ne moremo sprejeti.

(Koroška.) V sled gorenjelezijskih dogodkov in vsled vedno močnejšega gibanja v Avstriji za njeno priključitev k Nemčiji, je stopilo koroško vprašanje v nov štadij. Koroška je pod Avstrijo na podlagi senžermenske pogodbe, ki pa dalje določuje, da se Avstrija ne sme na noben način priklopiti Nemčiji. Jasno je torej, da bi nastal čisto nov položaj, če bi izvedla Avstrija plebiscite za priključitev k Nemčiji. Z veseljem morema konstatirati, da se tega tudi odločno zaveda naša vlada, ki je že ukrenila vse potrebno, da bodo varovane naše narodne koristi.

(Pogajanja med Madžarsko in Rumunijo.) Madžari hočejo imeti na vsak način kralja. Ker ne smejo imeti Korlčka, hočejo sedaj dobiti rumunjskega kralja. In kakor zatrjujejo, se zaradi tega že vrše pogajanja, po katerih bi bil rumunjski kralj obnem madžarski kralj. Mislimo pa, da je vse skupaj le bolj pobožna želja.

(Stavke na Češkem.) V kovinskih stroki so pričeli delavci s stavko. Vseh stavkajočih je okoli 50.000. Stavkati so pričeli tudi delavci v steklarnah. Industrija Češke pa počiva, ker vsled visokih mezd ne more konkurirati s tujo industro.

(Na Norveškem) je izbruhnila splošna stavka. Vse železnice in vsi tramvaji počivajo. Izmed časopisov izhajajo samo socialistični. Sicer pa vlada v deželi mir.

(Volilni hoji na Irskem.) Med angleškimi četami in upornimi Irski so se vršile zadnje tedne cele bitke. Razdejane so železniške proge, mostovi in ceste. Več hiš je bilo požganih, v nekaterih mestih pa so pogoreli kar celi deli.

(Zavezniška konferenca) se sestane dne 7. junija v Bulon sir mer.

(Konferenca nasledstvenih držav) bo dne 15. junija v Portorose.

(Naš bivši ministrski predsednik) in dosedanji pariški poslanik naše države dr. Milenko Vesnić, je umrl v Parizu dne 29. maja. Bil je odličan pravnik ki je kot tak slovel tudi izven meja naše države.

IV. ŠKARJA:

Draginja.

Kapital.

Če poleg zemlje omenjamo kapital kot produkcijski faktor, razumemo pod tem pojmom stvarna dobra, ki se uporabljajo za produkcijo (proizvajanje) in so premakljiva ali po človeški volji postala nepremakljiva n. pr. sirovine, orodje, stroji, tovarne, prometna sredstva, prometne naprave, melioracijske naprave, delovna živina. Produktivni kapital tvorijo producirana stvarna dobra, ki se uporabljajo v ta namen, da se zviša donos narodne produkcije. Produktivna brez kapitala je enostano nabiranje darov, ki jih nudi narava brez sodelovanja človeka. Taka produkcija nikakor ne bi mogla kriti potreb družbe na današnji kulturni in gospodarstveni stopnji. Čim večje je pomanjkanje produktivnega kapitala in čim dražji je ta kapital, toliko višja je cena stvarnih dober, katerih proizvajanje je od njega odvisno. To načelo bi veljalo absolutno za izolirano državo kot narodnogospodarsko enoto. Uveljavlja pa se to načelo tudi v državi, ki ima prometne zveze s sosedomi, posebno dandanes, ko so skoro vse evropske države v podobnem položaju kakor naša država.

Ozrno se torej nekoliko vsaj na glavne vrste produktivnega kapitala, pa poskusimo ugotoviti njih vpliv na poraščanje draginje!

1.) Prometne naprave.

Kakor že omenjeno, je prištevati k produktivnemu kapitalu z narodno-gospodarskega stališča tudi prometne naprave in prometna sredstva, torej železnice, pristanišča, ceste, vozovni park, ladijski park. Železnice naše države dandanes ne morejo zadostiti prometnim potrebam. Pred vsem je njih skupna dolžina z ozirom na velikost države premajhna. Razen tega niso zgrajene po enotnem sistemu z ozirom na današnje prometne smeri in potrebe, kajti prevzeli smo jih od več držav, ki so imele različne železniške sisteme, katere bomo morali z današnjimi prometnimi smermi in potrebami šele v skladu spraviti. Lokomotive in železniški vozovi so vsled obrabe v izredno slabem stanju in njih velik odstotek mora biti stalno v reparaturi, oziroma mesece in mesece stoje neizrabljeni, ker primanjkuje tovarov in delavnic za reparaturo. Na eni strani močno poraščajo stvarne potrebe železnic, na drugi strani pa stalno pada njih zmogljivost; transportni čas postaja korej daljši; posledica temu je, da so morale železniške uprave zvišati tarife, kar je podražilo cene vsemu blagu. Vrh tega se je izkazalo, da sedanja organizacija carinske službe zadržuje že itak zmanjšano železniškotehnično obratno zmoglost ter provzroča interesom neverjetno visoke stroške na ležarinah, oziroma stojninah, in izgubo obresti. Tudi te vsaj ogromne pristojbine plača konsument v višjih cenah blaga. Vsled opisanih razmer so transportni stroški, ki so bili pred vojno minimalni, v primeri z vrednostjo blaga izredno narasli, tako da so dandanes bistven vzrok draginje. Da so transportni stroški na železnici že prekorajčili dopustno mejo, nam dovoljno osvetljuje dejstvo, da v Sloveniji, kjer so ceste razmeroma v popolnem stanju, avtomobil in celo konj lahko konkurirata z železnico. Ako interesi glede hitrosti transporta, varnosti transportiranega blaga in transportnih stroškov dajejo na kratkih progah prednost pred železnico celo špediterjem s konjsko uprejo, dokazuje to dovoljno, da železnice ne morejo več zadovoljivo vršiti tiste narodnogospodarske funkcije, ki jim je namenjena.

Stanje cest kot soprovzočevalaj draginje utegne priti v poštev samo v južnem delu naše države. Železnice tam skoro ni, tako da se prevažajo blago po cestah, oziroma prenaša se po potih; ceste so popolnoma izrabljene in jih doslej še ni bilo mogoče spraviti v tako stanje, da bi se promet po njih mogel vršiti z lahkoto. Transporti so spojeni tam z večjo izgubo časa in večjo obrabo voznega materiala in živine, vsled česar so prevozni stroški višji in zaradi tega tudi blagovne cene višje.

2.) Tovarne, stroji, orodje.

Naša država ima nesporno poljedeljski značaj. Pretežna večina njenega prebivalstva živi od donosa zemlje, manjši del pa od obdelovanja ali predelovanja snovi, od obrti in industrije. V teh strokah ozemlje, ki tvori dandanes kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, tudi pred vojno ni dosti produciralo za domačo potrebo. To razmerje se je po vojni le še poslabšalo. V zasedeni Srbiji je sovražnik očividno ravnal po dobro premišljenem načrtu, da je uničil še tiste male nastavke industrije in obrti, ki jih je našel v deželi. To nam dokazuje njegova dejanja; uničeval in odnašal je orodje in stroje, ki niso služili vojnim ciljem. Tako je prišlo, da moremo predelati dandanes navzlic novim napravam le neznaten del sirovin, ki jih producira država, in da smo v velikem obsegu navezani na uvoz tujih fabrikatov. Dobavljanje iz tujine pa podražuje cene vsled večjih prevoznih stroškov in visoke uvozne carine. Razen tega spričo mednarodnih prometnih težkoč tudi ni mogoče uvažanje v toliko meri, da bi uvoz zadostoval povpraševanju; dejstvo, da povpraševanje po takem blagu presega ponudbo, ima tudi za posledico, da se vzpenjajo cene.

Pomanjkanje strojev in dobrega poljedelskega orodja je še vedno zelo občutno, vsled česar pridelovanje in predelovanje v deželi še dalj časa ne bo moglo doseči tiste višine, ki bi jo bilo želeli.

3.) Delovna živina.

Omenjeno je že bilo na drugem mestu, da je vojna pobrala mnogo delovne živine. Pa tudi po vojni so se pridružili novi pojavi, ki preprečujejo, da bi se dežela opomogla v tem oziru. Pred vsem vabijo visoke cene v sosednjih državah k povečanju eksporta, toda tudi domače prebivalstvo konsumira več mesa kakor pred vojno, deloma ker ima več denarnih sredstev in si torej more privoščiti mesno hrano, deloma ker se je ogromna množina mobiliziranega vojaštva bila navadila na mesno hrano, pri kateri je ostala tudi po vojni, kolikor ji dopuščajo sredstva. To hrano daje v znatnem obsegu delovna živina, ker pitano živino za zakol — izvzemši prasice — komaj poznamo.

Številčno znižano stanje delovne živine provzroča visoko ceno za njeno delo; ta visoka cena pa provzroča, da imajo vsi obrtniki, ki morajo uporabljati živino za delo, višje produkcijske stroške, vsled česar so tudi njih produkti dražji. Seveda imamo tukaj pred očmi primer, da raste samo ceno za delo živine, drugi pogoji produkcije pa ostajajo neizpremenjeni; če pa se izpreminjajo, kar se navadno dogaja, istočasno tudi drugi produkcijski pogoji, potem se efekt zvišuje, oziroma zmanjšuje v tisti smeri, v kateri pač učinkujejo izpremembe drugih produkcijskih pogojev.

4.) Sirovine.

Ako se dvigajo cene sirovinam, je naravno, da se vzpenjajo tudi cene polfabrikatov, napravljenih iz sirovin. N. pr.: Istočasno z naraščanjem cen živini so se zviševale tudi cene sirovin kožam in posredno tudi cene ustrojenim kožam in vsem izdelkom iz usnja. Cene sirovinam pa so odvisne od visokosti produkcijskih stroškov in od razmerja med ponudbami za nje in povpraševanjem po njih. V splošnem utegne producirati naša država dovoljno sirovin — izvzete bi bile nekatere kovine in bombaž — dočim ima premalo naprav za njih predelovanje, tako da so ponudbe za sirovine vobče zadostne; iz tega sklepam dalje, da sirovine nimajo pri nas odločilnega vpliva na naraščanje draginje.

Gospodarstvo in gospodinjstvo.

(Nova uredba o devizah in valutah.) Glavna pridobitev te nove uredbe, ki je bila pretečeni teden izdana, je, da se sme načeloma izvažati domače proizvode brez zavarovanja valute. Pri izvozu žita in mesa, kož in sadja pa še obstoji naredba o zavarovanju valute. Le pri izvozu blaga, ki ne presega vrednosti 1000 dinarjev, odpade obveznost zavarovanja valute. Nova uredba je torej polovičarska, upamo pa, da se to popravi. Uvoz tujih valut je dovoljen v neomejenem obsegu. Prepovedan pa je izvoz srebra, zlata, dolarjev in naših bankovcev. Potniki smejo vzeti s seboj 8000 kron in devizo v vrednosti do 2000 francoskih frankov (okoli 20.000 naših kron). Za devize do višine 10.000 frankov daje dovoljenja delegat finančnega ministra v Ljubljani, za višje devize pa generalni inšpektorat finančnega ministrstva v Beogradu. Izvoz drugih valut (razen dolarjev in naših bankovcev) je popolnoma svoboden. Devize in čeki se prodajajo potem bank. Kdor kupi devizo, se mora zavezati, da bo uvozil v šestih mesecih toliko blaga, kolikor znaša vrednost devize. V nasprotnem primeru plača državi globo, in sicer 25 odstotkov od kupljene devize. V splošnem pomeni nova uredba o valutah velik napredek in z njo je dosežena svobodna trgovina s tujim denarjem.

(Zamenjava pokvarjenih in raztrganih bankovcev.) Pri generalnem inšpektoratu ministrstva za finance se je ustanovil poseben emisijski oddelek, ki mu je naloga, kontrolirati promet bankovcev v državi in zamenjati vse stare in obrabljene bankovce za nove.

(Naša valuta se je izboljšala.) Tečaj naše krone se je zvišal v Zürichu od 4-17 na 4-50 torej za 0-33 centimov.

(Promet naših bankovcev) je znašal dne 8. maja 3.718.417,505 dinarjev in se je torej zmanjšal za 4.065.845 dinarjev.

(Dohodki naše monopolne uprave) znašajo za prvo tri mesece letošnjega leta 247.098.112 dinarjev.

(Na luksusne avtomobile) se bo uvedel nov davek. Višina davka bo odvisna od števila sedežev, ki jih bo imel avtomobil.

(Dohodki državne trošarine) so največji na Hrvaškem. V mesecu aprilu so znašali dohodki državne trošarine: v Hrvaški in Slavoniji 9.472.820-81, v Vojvodini 3.075.328-87, v Sloveniji 3.075.328, v Srbiji s Crno goro vred 2.441.367, v Bosni 672.685 in v Dalmaciji 3.405.646 dinarjev.

(Deželna banka za Kranjsko) se likvidira in se ustanovi namesto nje hipotekarna banka, na katero bodo prešla vsa aktiva in pasiva deželne banke.

(Krošnjarenje) je v Vojvodini prepovedano. Ne bilo bi napačno, če bi se to zgodilo tudi pri nas, ker prodajajo krošnjari ali slabše blago za višjo ceno kakor trgovci, ali pa razpečavajo utihotapljeno blago. V enem kot drugem primeru ne prinaša krošnjarenje koristi celoti, vsled česar naj se ukini.

(Prodaja nemške živine.) Poljedelsko ministrstvo je odredilo, da se prične s prodajo živine, ki jo dobimo kot vojno odškodnino od Nemčije, z dnem 1. junija. Kraji, v katerih se bo živina prodajala, se bodo še objavili.

(Boj za «Gospodarsko društvo» v Zagrebu.) Nekako isto, kar je pri nas «Kmetijska družba», je na Hrvaškem «Gospodarsko društvo». To društvo, ki šteje 170 podružnic in izdaja svoje glasilo «Gospodarski list» v 70.000 iztisih, si hočejo na vsak način osvoboditi Radičevci. Ker so se pa proti tej nameri dvignile vse druge stranke, zato se vrše za občni zbor velike priprave.

(Luksusni davek) na zabavališča je uvedla zagrebška občina. Vsi gosti barov, orfejev in večjih kavarn, kjer svira godba, morajo plačati 10 odstotkov od svojega plačila. Davek je zelo umesten in priporočamo, da se ga uvede tudi pri nas.

(Obvezno zavarovanje proti toči) je uvedeno v zagrebški županiji. Slično zavarovanje bi mogli uvesti tudi pri nas.

(Nova podjetja.) Tvornica kap, klobukov in perila se je osnovala v Sarajevu. Tvornica, ki se imenuje «Vesta», je že pričela z delom v velikem obsegu. — Tvornico stekla ustanove v Fojnici. Pripravljala dela so že izvršena. Lastniki tvornice so inostranski podjetniki. — Iz vojašnice — tvornica. Občina Djakovo je prodala staro vojašnico «Gospodarski in sadjarski zadrušje», ki bo uredila v njej veliko tvornico za sadne konzerve. — Prva jugoslovanska tvornica kovčkov in zabojev se je osnovala v Zagrebu. Osnovna glavica znaša 600.000 kron. — Veliko papirnico so osnovali v Zagrebu. Delniška glavica znaša 48 milijonov kron. — V Borovcu pri Vukovaru gradi znana češkonemška tvrdka Schicht veliko tvornico za milo. — V Karlovcu se je osnovala delniška družba za gradnjo štedilnikov z osnovnim kapitalom enega milijona kron. — Hrvaški veterinarji pripravljajo ustanovitve tvornice in zavoda za animalni serum, ker je sedanja družba «Jugoslovanski serum» v tujih rokah. — Kakor se vidi iz teh poročil, se razširja po vsej državi živahno industrijsko gibanje in naša emancipacija od tuje industrije napreduje. Upajamo, da bo naša industrija tudi kvalitativno in glede cene nadomestilo za tujo industrijo.

(Za čiščenje vagonov) se bo plačevalo odslej 25 namesto dosedanjih 10 dinarjev. To tako so dolžni plačati potniki, ki onesnažijo vagon ali ki se pregreše proti določilom reda v vagonih. Kazen se bo pobirala takoj na lieu mesta. Ker je čistost predpogoj zdravja, pozdravljamo novo določbo.

(Padanje žitnih cen v Vojvodini.) Sedaj stane v Zenti pšenica 800 do 880, koruza 340 do 360, oves 260 do 280, riž 750 do 800 in fižol 280 kron za 100 kilogramov. Ker kaže tudi letošnja letina zelo dobro, smemo pričakovati nadaljnje padanje cen žitu. Cene žitu so pri nas že tako visoke, da ne moremo z žitom nikjer v inozemstvu konkurirati.

(Vinska letina na Stajerskem) obeta biti zelo dobra. Trta se krasno razvija. Dež in gorkota sta na njo zelo blagodejno vplivala.

(Na Francoskem) je velika kriza v vinski trgovini. Cene padajo neprestano. Padle so že od 100 na 40 frankov. (Rožnega olja) bo pridelala Bolgarska letina približno 1000 kg. Za en kilogram olja se potrebuje okoli 3200 kg rož (vrtnice).

(Amerikanski izvoz) je padel za polovico. Vzrok: visoka valuta dolarja.

Sejmski red „Ljubljanskega velikega semnja“.

Čas in kraj semnja.

«Ljubljanski veliki semanj» se prične v soboto dne 13. avgusta t. l. ob osmih in se konča v sredo dne 24. avgusta t. l. ob osemnajstih. Semanj se vrši v posebnih v ta namen postavljenih zgradbah

pod Tivolijem na travniku med Gospodarske ceste in Koslerjevimi vrtovi.

Kdo se more udeležiti semnja kot razstavljalec?

Semnja se more udeležiti kot razstavljalec vsak industrijec, obrtnik in trgovec-grosist, katerega podjetje se nahaja na ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Istotako se morejo udeležiti semnja jugoslovanska industrijska, obrtniška in trgovska združenja.

Udeležba je dovoljena tudi inozemskim interesentom, prednost pa imajo oni, ki so zastopani po domačih tvrdkah. Vendar se inozemcem zabranjuje razstavitev predmetov, ki se izdelujejo v naši državi.

Sejmski urad «Ljubljanskega velikega semnja» si pridržuje v vsakem primeru pravico, prijave k udeležbi odkloniti brez navedbe vzrokov.

Razdelitev panog.

V splošnem se bo delil semanj v tri dele, in sicer: 1.) v industrijski in obrtniški oddelek, 2.) v trgovski oddelek in 3.) v oddelek za inozemske udeležnike. V vsakem teh oddelkov se bodo določili še pododseki, razvrščeni po strokah.

Razstaviti se bodo smeli v industrijskem in obrtniškem oddelku samo predmeti jugoslovanskega porekla, ki se izdelujejo v lastnih tvornicah ali delavnicah, v trgovskem oddelku vsake vrste izdelki, tudi inozemskega izvora, v oddelku za inozemce pa izključno le predmeti inozemcev.

Prijave.

Vse do sedaj na katerikoli naslov doposlane prijave k udeležbi na semnju kot razstavljalec so bile za sejmski urad le informativnega značaja. Prijava k udeležbi kot razstavljalec postane šele definitivna in za prijavitelca obvezna, kadar izpolni in dopiše «Prijavnico za razstavljalec». Prijavnica se mora izpolniti prav natanko po predpisu in razločno štiti. Za posledice, ki bi nastale vsled netočno ali nerazločno izpolnjene prijavnice ne prevzame urad «Ljubljanskega velikega semnja» nikake odgovornosti. Če vposlana prijavnica se ne more več preklicati. Obenem s prijavnico je doposlati tudi naplació 100 K, ki se pozneje odračuni od zneska za najemnine prostora. Kdor bi se po obvezni prijavi, dostavljeni uradu «Ljubljanskega velikega semnja», premislil in se semnja ne bi hotel udeležiti z razstavitvijo svojih predmetov, mora plačati vs najemnine za prostor, ki se je zanj obvezal v svoji prijavi; sejmski urad pa sme s tem prostorom izza dne 8. avgusta t. l. prosto razpolagati. (Glej tretji odstavek pod naslovom «Dovoz in odvoz razstavnih predmetov».) S podpisom prijavnice se vsakdo podvrže vsem predpisom sejmskega reda.

Do kdaj je prijavnice doposlati?

Prijavnice je doposlati do dne 10. junija t. l. na naslov: Urad «Ljubljanskega velikega semnja» v Ljubljani, Turjaški trg št. 6/II. Istočasno s prijavnico je doposlati na isti naslov tudi naplació 100 kron. Prijave brez naplácila se ne vpoštevajo. Prijavnice, ki bi dospеле šele po določenem roku, se bodo vpoštevale samo še po možnosti, razen tega se zvišajo za take prijave vse cene za 50 odstotkov.

Prostori in cene.

Prostori se bodo delili v:

- 1.) prostore v pokritih in zaprtih zgradbah v najmanjši izmeri 8 kvadratnih metrov; stranke, ki bi zahtevale manj kot 8 kvadratnih metrov prostora, morejo prostovoljno z drugimi najeti eno tako celico ali jih pa more združiti tudi sejmski urad; v vseh primerih pa se zaračunaj v najemnino celokupna talna plošev posamezni stranki ali več strankam dodeljena celice, ki bo obdana na treh straneh z lesenimi stenami;
- 2.) pokrite prostore ob zunanjih stenah zgradb; tudi ti prostori bodo oddeljeni tako kakor oni pod točko 1.), razloček bo le ta, da ne bodo v zaprti zgradbi;
- 3.) prostore na prostem, pokrite s provizorno streho;
- 4.) prostore na prostem, nepokrite;
- 5.) prostore v paviljonih, ki jih postavi privatna podjetja sama.

Cene so določene za kvadratni meter, in sicer za prostore, navedene; pod 1.) na 500 K, pod 2.) na 300 K, pod 3.) na 250 K in pod 4.) na 100 K.

Cene prostorov, navedenim pod točko 5.), se določijo sorazmerno z ostalimi cenami od primera do primera.

Pri najemu pod točkama 1.) in 2.) navedenih prostorov v izmeri več kot 40 kvadratnih metrov se dovoli primeren popust.

Najemne cene prostorov za inozemce se posebe določijo.

Cene se razumejo v kvadratnih metrih, računanih na tleh. Vsak pričetni kvadratni meter šteje za celega. Kot najemni prostor se šteje, z izjemo pod točkama 1.) in 2.) navedenih, kjer je plačati stranki za vsa dodeljena celice, ves oni prostor, ki ga bo posamezna tvrdka fiktivno zasedla, torej ne samo oni prostor, ki ga bodo zavzemali edinole razstavnih predmeti. Za uporabo sten, ki omejujejo

tvrdki dodeljeni prostor, ni plačati do višine 2 m nitsake posebne odškodnine. Če bi pa katera tvrdka rabila samo stenski prostor, torej brez talnega, potem se zaračunaj stenski kvadratni meter po istih cenah kot talni.

Po možnosti se bo vsakemu prijavitelcu dodelil taiko velik prostor, kakor ga želi, vendar si sejmski urad pridržuje pravico v primeru potrebe prostor tudi zmanjšati. O tem, koliko prostora se je končno določilo, se vsaka stranica obvesti.

Najemnine za prostore je plačati dneva otvoritve semnja pri sejmskem uradu.

Zgradba lastnih paviljonov.

Kdor si namerava zgraditi svoj paviljon, mora poslati najkasneje do dne 10. junija t. l. natanken načrt sejmskemu uradu. Iz načrta mora biti pred vsem natančno razvidna fasada. Z zgradbo sme stranica pričeti šele takrat, ko se je vrne od sejmskega urada potrjeni načrt. Prostor, kjer naj bi stal paviljon, se določi sporazumno s stranko. V vsakem primeru pa mora stranica, ki postavi svoj paviljon, skleniti glede njegove postavitve, uporabe in odstranitve s sejmskim uradom pismeno pogodbo.

S strankami, ki bodo prodajalec na semnju okrepčala, se sklene posebna najemna pogodba.

Delitev in menjava prostorov.

Zapovrstni red prostorov določi prijavitelcem sejmski urad. Nobena stranica nima pravice dodeljenega prostora svojevolično zamenjati z drugim prostorom. Prav tako ne sme dajati nihče svojih prostorov proti odškodnini ali brezplačno v najem ali podnajem.

Priredba strankam odkazanih prostorov.

Posameznim strankam odkazani prostori se bodo oddali v najem popolnoma prazni. Eventualno potrebno opremo, kakor mize, stole, klopi, omare, police itd., na katerih se namerava razložiti predmete, si mora preskrbeti stranica sama ali pa jih na njene stroške na željo preskrbi sejmski urad. Oprema mora biti primerno okusno izdelana. Sploh mora vsaka stranica v lastnem interesu skrbeti, da priredi svoj prostor kar najokusneje. V splošnem pa je glede priredbe prostorov, vezan vsakdo na navodila, ki jih bodo dajali pooblaščenec sejmskega urada.

Posameznim strankam odkazane prostore oskrbi sejmski urad s tekočimi številkami. Razen tega preskrbi urad zaradi enotnosti za vsako stranko tudi tvrdkino nadpisno tablo. Ta iz močnega kartona izdelane tabele se bodo poročile strankam po lastni ceni.

Čiščenje in poškode prostorov.

Prostori kakor tudi razstavljeni predmeti morajo biti ves čas semnja čisti in snažni, za kar mora skrbeti vsak razstavljalec sam. Prostori se smejo snaziti samo pred osmo uro ter po osmih najeti uri. Snaženje prostorov med sejmskimi urami ni dovoljeno. Kdor bo uporabljal za snaženje svoje osebe, bo imel prost vstop v sejmske prostore le, če se bo pri sejmskem uradu primerno legitimiral. Med sejmskimi urami takemu osebu vstop ne bo dovoljen.

Za vsako škodo, ki bi jo napravil razstavljalec ali njegovo osebo na sejmskih zgradbah, predmetih in prostorih sploh, ki so last «Ljubljanskega velikega semnja», ostane odgovoren razstavljalec osebno in s svojimi razstavljenimi predmeti. Napravljena škoda se bo precenila po strokovnjakih ter jo bo povrniti v petih dneh po zatvoritvi semnja, torej do dne 29. avgusta t. l. Dokler škoda ne bo povrnjena, bo pridržal sejmski urad na strankino odgovornost in stroške vse njene razstavljenih predmete.

Napeljava vodovoda in električne sile.

Kdor želi v svoj oddelok napeljavo vodovoda ali električne sile za razsvetljavo ali za pogon, mu izvrši to delo po možnosti sejmski urad na njegova stroška.

Dovoz in odvoz razstavnih predmetov.

Dovoz in odvoz kakor tudi izmotanje in vmotanje razstavnih predmetov gre na stroške razstavljalec in mora to oskrbeti razstavljalec sam ali pa mu more oskrbeti to na željo in na njegove stroške tudi sejmski urad.

Vse razstavne predmete je treba dostaviti na sejmski prostor do dne 8. avgusta t. l. na naslov sejmskega urada, do dne 10. avgusta t. l. pa mora vsaka stranica svoje prostore popolnoma urediti. Prazna ambalaza (zaboji itd.) se ne sme hraniti v sejmskih prostorih, ampak bo za njo na razpolago proti majhni odškodnini poseben prostor pri sejmskem uradu.

Če bi katera stranica ne doposlala svojih razstavnih predmetov pravočasno, torej do dne 8. avgusta, izgubi pravico na dodeljeni ji prostor brez vsake odškodnine, mora pa plačati vsa najemnina. S prostorom razpolaga sejmski urad po svoji presudnosti. V petih dneh po zaključitvi semnja morajo vse stranke svoje razstavne

predmete odstraniti iz sejmskega prostora. Odvoz predmetov pa se sme izvršiti šele potem, ko je sejmski urad dal vsaki stranki pisмено dovoljenje v to, kar se zgodi brez ovir, če je stranka poravnala vse eventualne dolžne zneske. Nobena tvrdka ne sme predmetov, ki jih je razstavila in jih prodala v teku semnja, odstraniti iz sejmskih prostorov. To pa seveda ne velja za one, ki razstavijo okrepčila, verdar samo s pogojem, da odpredano blago vsak dan zopet dopolnijo.

Zaščiteno, zavarovanje in jamstvo za razstavljene predmete.

Vsi sejmski prostori bodo nepretrgoma po posebnih organih sejmskega urada kakor tudi po javnih organih zastraženi. Vendar ne prevzame sejmski urad v nobenem pogledu nikake odgovornosti za katerokoli nastalo škodo. Priporočljivo je, da razstavljalec svoje predmete da zavarovati kakor proti požaru tako tudi proti tatvini. Na željo preskrbi to zavarovanje na stroške stranke tudi sejmski urad. Istočako ne prevzame sejmski urad nikake odgovornosti za škodo, ki jo povzročijo nepričakovani dogodki.

Zastopstvo tvrdke in notranji red.

Vsaka tvrdka, ki se semnja udeleži z razstavnimi predmeti, naj ima po možnosti ves čas semnja v svojem oddelku lastnega zastopnika. Če ji tega ni mogoče, more svoje zastopstvo poveriti tudi kakim drugim tvrdki, ki se udeleži semnja, vendar ji mora izdati v to pisмено pooblastilo.

Vsa navodila, tičejo se notranjega reda, bodo dajali sejmski urad in njegovim pooblaščenim. Tem navodilom se morajo stranke brezpogojno pokoriti. Če je bila katera stranka mnenja, da se ji je zgodila krivica, razsodi razsodišče, ki se sestavi iz enega zastopnika sejmskega urada, enega zastopnika prizadete stranke, kot predsednika pa določi tretjo osebo trgovska in obrtniška zbornica. Proti izreku tega razsodišča ni nikake pritožbe in se mora stranka na vsak način ukloniti. Kdor bi tega ne storil, ga

sme sejmski urad z njegovimi predmeti vred brez vsake odškodnine ali vrnitve najemnine na njegove lastne stroške odstraniti iz sejmskega prostora.

Reklama.

Vsaka stranka naj se v najizdatnejši meri poslužuje reklame po lepakih, letakih itd. Glasno priporočevanje svoje robe v sejmskih prostorih je prepovedano. V svrhu reklame sme vsaka stranka porabiti samo stene nje dodeljenega oddelka. Nikakor pa nimajo stranke pravice delati reklamo za tuja podjetja ali pa nalepljati ali sploh pritrjevati svoje reklame lepake po drugih sejmskih prostorih ali stenah sejmskih zgradb. To pravico ima samo sejmski urad, ki pritrđi lepake na željena mesta proti odškodnini. Izdal se bo posebni sejmski katalog, ki se bo v veliko tisoč iztisih oddajal obiskovalcem semnja. Razstavljalec se v njihovem interesu priporoča, da se poslužijo inseriranja v tem katalogu. Prijave sprejema sejmski urad. Jugoslovanske tvrdke, katere se sicer

semnja kot razstavjalci ne udeležijo, pa se hočejo posluževati reklame, morejo to izvršiti preko sejmskega urada.

Fotografiranje ali slikanje sejmskih prostorov sploh.

Vsako fotografiranje, risanje ali slikanje sejmskih zgradb, prostorov ali oddelkov posameznih tvrdk je brez dovoljenja sejmskega urada prepovedano.

Zaščita izumov.

Razstavljeni predmeti, ki bi bili še nezaščiteni izumi razstavjalca, so zaščiteni po tozadavnih predpisih.

Oficialno glasilo semnja.

Kot oficalno glasilo «Ljubljanskega velikega semnja» velja «Trgovski list» v Ljubljani. Ta list bo prinašal vsa nadaljnja potrebna navodila in publikacije prireditve.

Dopisovanje.

Vse semenj zadevajoče dopisovanje je naslavljati izključno na: Urad «Ljubljanskega velikega semnja» v Ljubljani, Turjaški trg št. 6/II.

Ugodnosti.

Ukrenili so se koraki, da se dosežejo za obiskovalce in razstavjalce za 5% odstotkov znižane vožnje po vseh železnicah naše države. O uspehu se bo še poročalo.

Naročba stanovanj.

Na ljubljanskem glavnem kolodvoru bo za časa semnja posloval osek za nakazavanje stanovanj ali prenočišč v privatnih hišah. Stanovanje se more naročiti tudi vnaprej pri sejmskem uradu, ki ga po možnosti preskrbi, navesti pa je natančno, za koliko noči in v katerih dneh se bo rabilo stanovanje. Za hotelska stanovanja je skrbeti posestniku samega.

Zahtevek.

Katerokoli zahteve, ki bi jih imeli razstavjalci napram uradu «Ljubljanskega velikega semnja», je prijaviti sejmskemu uradu do dne 15. septembra 1921, ker se bodo sicer smatrale za zastarele.

Književnost.

Za poletno sezono naročite takoj novo nam došlo knjigo: Jirasek: „Filozofska historija“, ki je izšla kot prva hrvatska jubilejna izdaja! Po povzetju 30 K jo pošilja J. Herejk, središnjica Češko-Jugoslovenske knjižare, Zagreb, Hatzova ulica 15.

Najboljši historični roman češkoslovaškega naroda.

Žepne, stenske, nihalne, kuhinjske ure, budiljke, zlatnino in srebrnino

kupite najceneje pri tvrdki

Ivan Pakiž

v Ljubljani, Stari trg št. 20.

Trgovina z železnino

Erjavec & Turk

„pri zlati lopati“

v LJUBLJANI, Valvazorjev trg št. 7

nasproti križanske cerkve (prej Hammer-

schmidt-Mühleisen).

Zaloga cementa in karbida.

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku.

Kristalna soda.
Vlauberjeva sol kalc. in krist.
Črtenka sol, prosta.
Fralni prasek.
Natrijev in kalijev soliter.
Zelena in modra galica.
Superfosfat.
Kalijeva sol.
Prstene barve.
Antichlor.
Cromkali.
Zv eplena kislina.
Solna kislina.
Sulfitrova kislina.
Tinte vseh vrst in barv.
Štampljska barva brez olja.
Gumami arabicum.
„Neosan“, terpentinova krema za čevlje.
Modrilna esenca.
Črnilo za usnje.

Prvovrstna

Es-ka kolesa

Najfinjšo predvojno blago.

J. GOREC

LJUBLJANA

Gospodsvetska cesta 14.

Zbirajte bezgovo cvetje,

sušite ga na hladnem prostoru na prepihu in kolikor mogoče brez pecljev. „Herba“, zadruga za izkoriščanje zdravilnih zelišč v Zagrebu, Palmotičeva ulica št. 10, kupuje vsako množino in plačuje najvišje cene.

Naznanilo.

Koncesionirana potovalna pisarna **IVAN KRAKER** v Ljubljani se je preselila iz Gospodsvetske ceste št. 13 (Kolizej) v

Kolodvorsko ulico št. 41

blizu glavnega kolodvora.

Najkrajše linije Havre, Cherbourg in Antwerpen v Ameriko.

Podplati.

Usnje

vseh vrst, spodnje in zgornje, kože, od navadnih do najfinejših, kakor tudi vse druge čevljarske potrebščine nudi po najnižjih dnevnikih cenah

ANTON MARKUN,

Ljubljana, Kolodvorska ulica 41.

Kroponi.

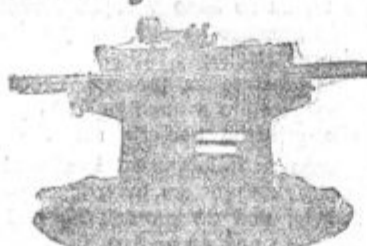
Suchý & Gabrovšek

Tehnično-elektroinstalacijsko podjetje

Instalacija kompletnih električnih central, mehanična delavnica in prodaja vsega električnega materiala

KRANJ

Stroji za obdelovanje lesa.

TURBINE.

ZVONOVI.

Strojne tovarne in livarne, d. d.
Ljubljana.

Za pomlad in poletje

priporočamo svojo veliko zalogo različnega angleškega in češkega sukna, volnenega blaga za moške in ženske obleke, različno perilno blago, kakor platno, šifone, cefirje, tiskano v najnovjših vzorcih in bogati izberi, dalje različne volnene in šivane odeje za postelje, svilene, volnene in bombažaste rute za na glavo itd. Opozarjamo tudi na - - - - - raznovrstne ostanke po zelo znižanih cenah. - - - - -

A. & E. Skabernè

veletrgovina z manufakturnim blagom

v Ljubljani, Mestni trg št. 10.

Družba „IMPEX“

LJUBLJANA, Krekov trg št. 10

kupuje vsakovrstno klavno živino in prasiče po najvišji ceni.

Dospela so staroznane, naravnosive

Kmetovalci, pozor!

ZEILINGERJEVE KOSE

(petnajststare)

v kranjskih, kočevskih in hrvaških oblikah ter druga vsakovrstna železnina. Trgovcem se dovoljuje poseben popust. Za cenjena naročila se priporoča tvrdka

Zalta & Zilič,

trgovina železnine v LJUBLJANI, Gospodsvetska cesta št. 10.

Menjalnica

Slovenske eskomptne banke

Ljubljana

nasproti glavnega kolodvora

kupuje in prodaja devize in valute po najugodnejših dnevnikih cenah, sprejema vloge na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po najugodnejših pogojih; ima poseben borzni oddelek.

Pozor!

Dospela je velika pošiljatev različnih gumbov za suknje, igel, modnega blaga, finih žlic, toaletnih in čevljarskih potrebščin in orodja.

Na debelo in na drobno.

Za obilen obisk se priporoča tvrdka

Josip Petelinc

tovarniška zaloga šivalnih strojev v LJUBLJANI, Sv. Petra nasip št. 7.

Velika zaloga gumijevih trakov za cepljenje trt.

Po najnižjih dnevnikih cenah jih nudi na drobno in na debelo

M. Kuštrin v Ljubljani, Dunajska cesta št. 20, telefon št. 470.

Podružnica v Mariboru, Jurčičeva ulica št. 9.

Za trgovce poseben popust.